

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Tomáš Razím

Gaelská atletická asociace a Irská fotbalová

asociace v kulturní paměti občanů

Severního Irska

Diplomová práce

Praha 2015

Autor práce: **Bc. Tomáš Razím**

Vedoucí práce: **Doc., PhDr., JUDr. Ivo Šlosarčík, LL.M., PhD.**

Rok obhajoby: 2015

Bibliografický záznam

RAZÍM, Tomáš. *Gaelská atletická asociace a Irská fotbalová asociace v kulturní paměti občanů Severního Irsku*. Praha, 2015. 78 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra západoevropských studií. Vedoucí diplomové práce Doc., PhDr., JUDr. Ivo Šlosarčík, LL.M., PhD.

Abstrakt

Gaelská atletická asociace (GAA) a Irská fotbalová asociace (IFA) vznikly v 80. letech 19. století. Postupem času se staly více než pouze sportovními organizacemi, staly se významnými objekty v kulturních pamětech dvou antagonistických identit v Severním Irsku. K tomu přispělo především období násilného konfliktu mezi oběma komunitami, známé jako *Troubles*. To bylo ukončeno v roce 1998 podpisem Belfastské dohody, která měla obě komunity sblížit. Tato diplomová práce analyzuje vývoj obou asociací po roce 1998 v kontextu teorie kulturní paměti, jak ji vypracoval Jan Assmann. Shledává, že především IFA prošla mnoha významnými změnami a ztratila svou pozici v unionisticko-protestantské kulturní paměti. Místo toho však získala zcela nový status v rámci identity severoirské, která překlenuje dosud rozdělenou společnost a stále se vyvíjí, představuje nicméně nadějný potenciál do budoucna. GAA se oproti tomu rozhodla posílit svou pozici mezi katolíky a nacionalisty, a to navzdory několika gestům a aktivitám, které doprovázejí její protisektářský a protirasistický étos. Hlavním důvodem tohoto rozdílu je odlišná historie i struktura obou asociací, především pak obava GAA, že by mohla být marginalizována na úkor britských sportů, pokud by se vzdala své pevné pozice v kulturní paměti nacionalistů. Největší vliv na obě organizace měla po roce 1998 samotná atmosféra míru, z části ale i nový konsociační model nastolený Belfastskou dohodou a některé nadnárodní instituce.

Abstract

The Gaelic Athletic Association (GAA) and the Irish Football Association (IFA) were founded in the 1880s and throughout the history have become more than mere sport organizations. Mainly because of the violent history of Northern Ireland during the Troubles, both associations became entrenched in the respective cultural memories of the two competing identities of Northern Ireland. The large-scale violence ended in 1998 with the signing of the Belfast Agreement that was meant to bring peace and inter-communal cooperation to the region. This paper analyses the development of the two associations after 1998 in the context of the theory of cultural memory created by Jan Assmann. It concludes that the IFA has changed profoundly since the end of the Troubles. It left its post in the unionist-protestant cultural identity and now represents part of the new Northern Irish identity which transcends the social division and is still in an early stage of development. The GAA, on the other hand, went the other way and decided to strengthen its position among nationalists and Catholics in spite of its anti-sectarian and anti-racist ethos and gestures. This difference stems mainly from different history and structure of both associations and the fear of the GAA of becoming marginalized by the British sports if it ever leaves its firm position among the nationalists. The post-conflict atmosphere of peace had the major influence on the development of both associations after 1998, although the newly created consociational regime and supranational institutions had an impact, too.

Klíčová slova

Gaelská atletická asociace, Irská fotbalová asociace, Severní Irsko, sport, kulturní paměť, kulturní identita, Belfastská dohoda

Keywords

Gaelic Athletic Association, Irish Football Association, Northern Ireland, sport, cultural memory, cultural identity, Belfast Agreement

Rozsah práce: 127 351 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ...

Tomáš Razím

Obsah

Bibliografický záznam	4
Prohlášení	6
Úvod	2
1 Kritika dosavadního výzkumu	6
2 Výzkumný rámec	9
2.1 Kulturní paměť a identita.....	9
2.2 Metodologie.....	15
3 Historie a charakteristika GAA a IFA.....	17
4 Mimosportovní kulturní symboly a aktivity, gesta smířlivosti	22
4.1 Vlajky a hymny	22
4.2 Mimosportovní kulturní aktivity GAA a ctnost amatérství.....	26
4.3 Gesta ke smíření komunit.....	28
5 Pravidla jako systém hodnot a exkluzivita reprezentace.....	33
5.1 Předpisy GAA.....	33
5.2 Fotbal o nedělích	39
5.3 Reprezentace pro mezinárodní utkání	42
6 Paměť stadionů.....	46
6.1 Stadiony GAA	46
6.2 Irská fotbalová liga	47
6.3 Windsor Park – skutečně národní stadion?.....	50
7 Diskuse.....	56
Závěr.....	62
Summary	64
Bibliografie.....	65
Seznam příloh.....	75
Přílohy	76

Úvod

Tato práce se zabývá dvěma největšími sportovními organizacemi, které jsou činné v Severním Irsku – Gaelskou atletickou asociací (*Gaelic Athletic Association, GAA*) a Irskou fotbalovou asociací (*Irish Football Association, IFA*) – a jejich rolí v kulturní paměti občanů tohoto regionu. Ačkoli je Severní Irsko velmi intenzivně zkoumaným regionem, sportovní organizace většinou zůstávají na pokraji či zcela mimo zájem badatelů. V rozdělených společnostech, jakou bezesporu je ta severoirská, se výzkum zpravidla zaměřuje především na témata bezpečnostní a politická. Jejich důležitost a dalekosáhlé dopady jsou jistě nezpochybnitelné, pro obyvatele tohoto regionu se však jedná o témata dosti vzdálená a neměla by tedy být upřednostňována na úkor studia každodennosti či kultury, ke kterým mají lidé o mnoho blíže. Proto se tato práce zabývá jedním z odvětví kultury, konkrétně sportem.

Severní Irsko prošlo v 90. letech minulého století mírovým procesem, který byl na jaře 1998 završen podpisem tzv. Velkopáteční neboli Belfastské dohody, která měla ukončit tři desetiletí trvající ozbrojený konflikt mezi nacionalisty a katolíky na jedné a unionisty a protestanty na druhé straně.¹ Dohoda měla zlepšit soužití obou komunit institucionalizováním nutnosti spolupráce mezi politickými představiteli komunit a i přes několikaleté období, kdy se politické elity nedokázaly shodnout na představě vedení země a kdy muselo být Severní Irsko spravováno z Londýna, je toto uspořádání v platnosti dodnes. Tento model, který se nazývá konsociační, má mnoho zastánců i kritiků. Podle zastánců vede názorově vyhraněné skupiny k nutnosti kompromisu, podle kritiků se zaměřuje pouze na vedení země a zanedbává ostatní aspekty společnosti, která zde zůstává stále stejně rozdělená, ne-li více. Pohled na

¹ Neplatí absolutně, že každý katolík je nacionalista, každý nacionalista je katolík atp., nebo že v Severním Irsku neexistují komunity jiné, než jsou tyto. Otázka identit a problematika zobecňování je blíže rozebrána v kapitole 2.1.

vývoj dvou největších sportovních organizací regionu je jistě vhodným příspěvkem i k této debatě o dopadech konsociačního modelu na rozdělenou post-konfliktní společnost.

Sport byl zvolen jednak proto, že má (jako mnoho jiných oblastí života) v Severním Irsku svá zvláštní specifika, a také kvůli své nadprůměrné popularitě. Podle posledního průzkumu z roku 2009 se sportu či cvičení věnuje denně nebo několikrát týdně takřka polovina obyvatel Severního Irsku.² Průzkum Eurobarometru ze stejného roku ukazuje, že sportu a cvičení se alespoň s jistou pravidelností věnuje v průměru 40 % občanů EU, tedy o 9 % méně (Irská republika skončila v žebříčku států první).³ O významu sportu v Severním Irsku ostatně vypovídá i název Belfastského letiště, které nese jméno fotbalisty George Besta. Důležitou funkci sportu v severoirské společnosti si uvědomuje i tamní politické vedení. V roce 2001 vydalo Severoirské shromáždění dokument, který řešil právě problém sektářství ve sportu a roli sportovních organizací v této otázce.⁴

Co se týká sledování sportu, již zmíněný průzkum odhalil, že zdaleka nejpopulárnějším sportem je fotbal, následovaný s odstupem gaelskými sporty a rugby.⁵ Je zřejmé, že mnoho fotbalových fanoušků sleduje raději kvalitnější anglickou *Premier League* než severoirskou ligu, přesto se dají IFA a GAA považovat za organizace, které zastřešují dva nejpopulárnější sporty v zemi. IFA je činná pouze v Severním Irsku, kde má na starosti veškerý profesionální fotbal. GAA oproti tomu vznikla a dodnes funguje jako celoirská asociace, která se z organizačního hlediska dělí na provincie a hrabství, Severní Irsko tedy samostatnou jednotku nepředstavuje.

² ACCESS RESEARCH KNOWLEDGE. *NI Life and Times Survey – 2009: OFTSPORT*. [online]. 2009 [cit. 2014-06-22]. Dostupné z: http://www.ark.ac.uk/nilt/2009/Leisure_Time_and_Sport/OFTSPORT.html.

³ EUROPEAN COMMISSION. *Eurobarometer 72.3: Sport and Physical Activity*. March 2010. Dostupné z: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_334_en.pdf.

⁴ NORTHERN IRELAND ASSEMBLY. *Sectarianism and Sport in Northern Ireland*. Research Paper 26/01.

⁵ ACCESS RESEARCH KNOWLEDGE. *NI Life and Times Survey – 2009: MWATCH*. [online]. 2009 [cit. 2014-06-22]. Dostupné z: http://www.ark.ac.uk/nilt/2009/Leisure_Time_and_Sport/MWATCH.html. Další informace o popularitě sportu např. BAIRNER, Alan a Paul DARBY. *Divided Sport in a Divided Society*. In SUGDEN, J. a A. BAIRNER, eds. *Sport in Divided Societies*. Oxford: Meyer & Meyer Sport, 2000, s. 51.

Obě asociace mají také největší počet členů ze všech sportovních organizací činných v Severním Irsku: v případě IFA se jedná o 25 tisíc, GAA pro celou severní provincii Ulster uvádí dokonce 250 tisíc členů.⁶ Navíc, jak již bylo naznačeno, mají obě tyto asociace svá specifika a bohatou historii, díky čemuž je možné považovat je za významné prvky dvou odlišných kulturních identit a s nimi spjatých kulturních pamětí. Tyto atributy třetí nejpopulárnější a největší organizaci, *Irish Rugby Football Union (IRFU)*, chybí, proto se studie věnuje pouze prvním dvěma jmenovaným.

Vlivem rušné a často krvavé moderní historie Irska, zvláště pak v jeho severní části, dokázaly GAA a IFA získat v tamní společnosti postavení, které se vymyká běžným sportovním organizacím jinde ve světě. Jak se jejich pozice změnila během posledních 16 let, které uplynuly od podpisu Belfastské dohody, která měla rozdělenou společnost Severního Irska stmelit? Pro takto ambiciózní cíl je totiž proměna hlavních symbolických opor obou zneprátelených komunit zcela nezbytná. Lišil se nějak vývoj obou organizací? A pokud ano, co bylo příčinou takového rozdílu? Aby našla odpověď na tyto otázky, zkoumá tato práce obě asociace jako objekty kulturní paměti dvou soupeřících identit v Severním Irsku a vychází přitom z teorie o kolektivní a kulturní paměti.

Násilné střety na stadionech i mimo ně od konce 90. let 20. století opadly a (velmi pozvolna) roste popularita obou organizací i mezi příslušníky opačné komunity, dá tedy se předpokládat, že model nastolený Belfastskou dohodou skutečně podporuje smířlivost nejen v politice, ale i v oblasti sportu a kulturní paměti. GAA a IFA by tak dnes představovaly opravdu pouhé sportovní organizace a nikoli symboly sektářsky rozdělené společnosti. Zatímco IFA by mohla potvrdit pověst fotbalu jako globálního sportu, který má schopnost překonávat společenské rozdíly, a jít tomuto obrazu vstříc, u GAA se dá očekávat poněkud

⁶ GAA. *The GAA in Ulster. Cumann Lúthchleas Gael Uladh*. Ulster Council GAA, 2009, s. 6; IFA. *About the Irish FA*. [online]. [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.irishfa.com/the-ifa/about-the-ifa>.

pozvolnější proces přeměny, především kvůli její bohaté historii a dlouhodobě významné pozici v irském národním hnutí. Navíc se vedení organizace nachází v Dublinu, její severoirská složka se tak v mnoha ohledech musí řídit podle pokynů z centra. Pravomoci IFA jsou v podobném smyslu omezeny nadnárodními fotbalovými asociacemi UEFA a FIFA, od kterých by se dal naopak čekat nátlak na lepší integraci katolicko-nacionalistické menšiny Severního Irsku ze strany IFA.

První kapitola této studie představuje kritický rozbor dosavadního výzkumu, který byl oblastí sportu v Severním Irsku dosud podniknut, a zároveň jmenuje hlavní zdroje, ze kterých tato práce čerpá. Druhá kapitola se věnuje metodologii a teoretickému zakotvení práce. Soustředí se především na koncepty kolektivní a kulturní paměti, jak je formulovali jejich autoři Maurice Halbwachs a Jan Assmann ve svých hlavních publikacích, a na koncept kulturní identity v kontextu Severního Irsku. Sepětí mezi teorií kulturní paměti a konceptem identity je zcela klíčové. Následuje stručná historie GAA a IFA, bez které není možné jejich význam pro obě komunity pochopit. Především násilné období *Troubles* ovlivňuje v mnoha směrech i jejich současné postavení.

Kapitoly 4-6 se věnují vývoji GAA a IFA po roce 1998. Vycházejíc z předestřené teorie, zabývají se hlavními znaky obou asociací jakožto objektů kulturní paměti, a dělí je pro lepší přehlednost na tři skupiny. První se zabývá především mimosportovními kulturními symboly a smířlivými gesty, která obě asociace činí. Druhá podkapitola analyzuje pravidla obou asociací a třetí se zabývá jejich stadiony a sportovními fanoušky. Následuje diskuse o tom, co lze z vývoje těchto znaků vyvodit ve světle stanovených výzkumných otázek. Závěrečná část pak tyto poznatky shrnuje.

1 Kritika dosavadního výzkumu

Sportu a identitám v Severním Irsku se doposud věnovali především sociologové sportu působící na univerzitách ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku. Zřejmě nejdéle o tomto tématu bádají John Sugden z univerzity v Brightonu a Alan Bairner z Loughborough University. Z jejich společných projektů jmenujme především *Sport, Sectarianism and Society in a Divided Ireland* z roku 1993 nebo o šest let mladší sborník *Sport in Divided Societies*. Oba autoři se věnují úloze sportu v rozdělené společnosti Severního Irsku, hlavně se zaměřují na gaelské sporty, fotbal a rugby.

John Sugden nesetrval pouze v tomto regionu, věnuje se i situaci v jihoafrickém sportu a nyní se aktivně angažuje v programu *Football 4 Peace*, který se snaží o sblížení rozdělených komunit prostřednictvím fotbalu.⁷ V poslední době se jeho práce soustřeďuje především na situaci na Blízkém východě. Všechny jeho články jsou prochnuty názorem, že sport může sloužit jako ideální médium k překonání náboženských, národnostních i jiných sociálních odlišností, a to v Severním Irsku i kdekoli jinde ve světě. Jeho kolega Alan Bairner také publikoval řadu samostatných článků o sportu v Severním Irsku a v roce 2005 editoval sborník *Sport and the Irish. Histories, Identities, Issues*, který se zaměřuje na různé sociální aspekty sportu v Irsku. Spolupracoval také se severoirskou exekutivou na tvorbě strategie, která měla mimo jiné vyřešit problém sektářství ve fotbale a učinit jej tak atraktivnější pro členy obou komunit.⁸

Dalším britským autorem, který se dlouhodobě věnuje této problematice, je Mike Cronin. Ten na ni však nazírá odlišnou optikou – podle něj totiž sportovní organizace v Irsku

⁷ UNIVERSITY OF BRIGHTON. *Football for peace*. [online]. c2013 [cit. 2014-06-22]. Dostupné z: <http://www.football4peace.eu/>.

⁸ DEPARTMENT FOR CULTURE, ARTS AND LEISURE. *Creating a Soccer Strategy for Northern Ireland: Report from the Advisory Panel to the Minister for Culture, Arts and Leisure*. 2001.

pomáhají zakonzervování rozdělené společnosti a naopak jí brání ve vzájemném smíření. Věnuje se především historii sportu v Irské republice, na Severní Irsko se zaměřuje o něco méně a současnost zůstává povětšinou na okraji jeho akademického zájmu. Přesto jsou jeho kniha *Sport and Nationalism in Ireland: Gaelic Games, Soccer and Irish Identity since 1884* a jím editovaný sborník *The Gaelic Athletic Association, 1884-2009* velmi cennými zdroji pro tuto práci.

Dalšími častými přispěvateli v tomto oboru jsou britští sociologové sportu David Hassan a Paul Darby, oba mimo jiné publikovali ve výše zmíněných sbornících. David Hassan se podobně jako John Sugden zabývá především schopností sportu sblížovat rozdělené komunity a v mnoha článcích rozebírá vztah GAA a irského nacionalismu, za všechny lze jmenovat například *Still Hibernia Irredenta? The Gaelic Athletic Association, Northern Nationalists and Modern Ireland*, který vyšel v časopise *Culture, Sport, Society* a představuje jen jeden z mnoha článků, které Hassan k tomuto tématu publikoval. Ze jmenovaných autorů Hassan také nejaktivněji píše o IFA, především o otázkách severoirské fotbalové reprezentace a jejího národního stadionu. Paul Darby se věnuje primárně gaelským sportům v irské diaspoře v Severní Americe a v Londýně, vyzdvihuje tedy roli sportu v uchování irské identity i mimo domovský ostrov.

Ač všichni zmínění autoři často pracují s GAA, většinou se jí věnují v rámci celého Irska a zaměřují se především na její historii. IFA upoutává značně menší pozornost, ale jednotlivé podkapitoly se jí věnují také. Ačkoli jsou často obě organizace úzce spojovány s odlišnými identitami přítomnými v Severním Irsku, koncept kolektivní ani kulturní paměti na ně aplikován nebyl. Přitom v kulturní paměti občanů Severního Irska se těší takové pozici, která z nich činí důležité atributy tamní rozdělené společnosti. Jejich vývoj v této roli je tedy významný i v obecnějším společenském kontextu. Jakožto dvě největší sportovní asociace v regionu mohou výrazně ovlivnit to, zda sport bude společnost rozdělovat či zda bude

pouhou volnočasovou aktivitou. V tomto směru tedy hodlá tato práce dosavadní výzkum rozšířit.

Není překvapením, že v českém prostředí se otázce sportu v Severním Irsku nikdo přímo nevěnuje. K nalezení jsou spíše díla věnující se obecně sociologickým aspektům sportu, jako například *Sociologie sportu* od Aleše Sekota z brněnské Masarykovy univerzity. Práce českých autorů však tento výzkum obohatila alespoň v jeho metodologické a teoretické části. Jedná se o práce věnující se roli paměti v historickém a sociologickém výzkumu, ať už je tato paměť kolektivní, kulturní nebo historická – přehledně tuto problematiku podává článek Jiřího Šubrta a Štěpánky Pfeiferové *Kolektivní paměť jako předmět historicko-sociologického bádání*, který vyšel časopise v *Historická sociologie*. Jinak práce v oblasti teorie čerpá z děl autorů, kteří budou představeni v následující kapitole.

Jako dalších zdrojů bylo ve výzkumu využito množství dalších článků a knih mapujících problematiku sportu, společnosti a identity, politizaci sportu, mírové uspořádání v Severním Irsku po roce 1998 a jeho úskalí. Hodnotné jsou také zprávy irských, severoirských a britských deníků, především z období posledních několika let. Využit byl především archiv nejčtenějšího severoirského seriózního deníku, *The Belfast Telegraph*. V neposlední řadě byly samozřejmě použity také výroční zprávy, příručky a další materiály vydávané oběma sportovními asociacemi, na které se studie zaměřuje.

2 Výzkumný rámec

2.1 Kulturní paměť a identita

Tato studie pracuje s již výše zmíněným konceptem kulturní paměti Jana Assmanna, je však nezbytné představit nejprve teorii, která mu předcházela. Jedná se o teorii kolektivní paměti, kterou vypracoval v meziválečném období francouzský sociolog Maurice Halbwachs. I jeho myšlenka měla kořeny u jiných autorů, navázal na koncept kolektivního vědomí, jehož autorem byl o generaci starší sociolog Émile Durkheim, a na práci o lidské paměti z pera filosofa Henriho Bergsona.⁹ Je možné, že Halbwachs čerpal inspiraci i jinde, například u psychologa Carla Gustava Junga, který operoval s termíny jako „rasová paměť“ či „kolektivní nevědomí“, nebo George Herberta Meada, který se zabýval tím, jak přítomnost ovlivňuje vzpomínky na minulost.¹⁰

Maurice Halbwachs dokázal umně zkombinovat Bergsonův důraz na individuální paměť a Durkheimovu práci o kolektivním vědomí. Výsledkem byla jeho teorie o kolektivní paměti: paměť je vytvářena na základě sociálních rámců, ve skupinách; je uchovávána tak dlouho, dokud tyto sociální skupiny existují; vzpomínky je možné vyvolat opět pouze v rámci těchto skupin – člověk v nich nemusí být přítomen fyzicky, ale přinejmenším se do správného sociálního rámce musí vžít; vzpomínky jsou takto vyvolávány pro potřeby současnosti a podle nich jsou také (re)interpretovány.¹¹

Tyto sociální rámce jedince překračují, paměť, která v nich vznikla, totiž bude existovat i poté, kdy již člověk není součástí skupiny. Na druhou stranu je však každý součástí

⁹ ŠUBRT, Jiří a Štěpánka PFEIFEROVÁ. Kolektivní paměť jako předmět historicko-sociologického bádání. *Historická sociologie* č. 1, 2010, s. 11-13.

¹⁰ OLICK, Jeffrey K., Vered VINITZKY-SEROUSSI a Daniel LEVY. *The Collective Memory Reader*. New York: Oxford University Press, 2011, s. 16-18.

¹¹ HALBWACHS, Maurice. *Kolektivní paměť*. Sociologické nakladatelství: Praha, 2009, 67-8.

mnoha sociálních celků (např. rodina, sousedství, národ atp.), existuje tedy množství kolektivních pamětí. Ty si samozřejmě mohou někdy odporovat, omezují tak člověka v tom, ke kterým sociálním celkům může přináležet zároveň. Sociální celky také člověku umožňují využívat nástroje, díky kterým je schopen vzpomínat – slova a konkrétní názvosloví, bez kterých by vzpomínky formulovat nešlo.¹²

Kolektivní paměť má svá omezení – musí se nacházet v konkrétním čase a prostoru. Podle Halbwachse pak existuje tolik pojetí času a prostoru, kolik existuje sociálních rámců: „Mysl se vzpomínku snaží najít a obnovit právě v čase, a to v čase dané skupiny, a čas je i její oporou.“¹³ Vztah k prostoru je důležitý jednak kvůli usnadnění vyvolání vzpomínky, ale také proto, že místa se proměňují jen pomalu, a přispívají tak k iluzi, že se vzpomínky s nimi spjaté ani společenské skupiny, které tyto vzpomínky vlastní, neproměňují vůbec.¹⁴ Kontinuita vzpomínek a společenských struktur je pro Halbwachse zásadní. Kolektivní paměť se nemůže vědomě změnit, může pouze jedna skončit a další začít. Proměňuje se pouze vyvoláváním vzpomínek, tedy jejich (re)interpretací v současném kontextu, jejich proměnu si však daný kolektiv nepřipouští, promítá současnou interpretaci i do minulosti.¹⁵

Pro Halbwachse ve společenských vědách existuje pouze kolektivní paměť. Jedinec si samozřejmě může vzpomínat, i když se fyzicky nachází mimo kolektiv, přesto se nejedná o jeho vzpomínky a jeho paměť, jeho mysl pouze vyvolává obrazy, které se nachází mimo něj. Individuální paměť je tedy v důsledku tohoto konceptu vykázána do věd přírodních, zkoumat ji může fyziologie, a ani tak by se nemohlo jednat o paměť takovou, jak ji ve svém díle chápe Halbwachs.

¹² Tamtéž, s. 49; 78-9.

¹³ Tamtéž, s. 172.

¹⁴ Tamtéž, s. 219.

¹⁵ Tamtéž, s. 134-5.

Teorie kolektivní paměti zůstala dlouhou dobu nepovšimnutá a začala být více využívána až v 70. a 80. letech 20. století. Jedním z autorů, kteří na Halbwachsovo dílo navázali, je německý egyptolog Jan Assmann, autor teorie kulturní paměti. Ta je vlastně jen jednou ze čtyř druhů paměti, které rozlišuje, spolu s pamětí věcí, mimetickou a komunikativní. Posledně jmenovanou považuje společně s kulturní pamětí za podmnožinu kolektivní paměti. Komunikativní paměť je sdělována ústně, jedná se o živoucí vzpomínky, které nesahají dále než 3-4 generace. Naproti tomu kulturní paměť sahá mnohem dále (často do absolutní, nespecifikovatelné minulosti) a je zpřítomňována buď rituály, nebo kanonickými texty. Proto také po delší uplynulé době vyžaduje instituci tzv. vykladačů – tedy někoho, kdo je schopen rituál předvést či interpretovat text.¹⁶

Mezi komunikativní a kulturní paměť vkládá Assmann tzv. „plovoucí mezeru“, což je pojem, který belgický antropolog Jan Vansina použil pro jakousi středně vzdálenou minulost. Do tří generací zpátky je minulost většinou dobře známa, minulost velmi vzdálená je pak známa hlavně prostřednictvím pověstí a mýtů. Povědomí o tom, co se stalo mezi tím, je naopak paradoxně mizivé – je to tedy mezera v paměti, která se posouvá spolu s generacemi.¹⁷ Jako egyptolog se Assmann samozřejmě zabývá hlavně starověkými civilizacemi a zdůrazňuje vynález písma, díky kterému mohly být rituály nahrazeny kanonickými texty, které zůstávají navždy neměnné, ale na jejichž výklad je po jistém čase zapotřebí odborníků.

Přesto nic nebrání využití jeho teorie i pro výzkum ne až tak dávné minulosti. Počátky obou sportovních organizací, GAA a IFA, sice časově spadají do „plovoucí mezery“, okolnosti jejich vzniku, zvláště v případě GAA, však i tak stihly nabýt takřka mytických rozměrů, a zajistily jim tedy místo v kulturní paměti. Důležité je pak především sepětí

¹⁶ ASSMANN, Jan. *Kultura a paměť: písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*. Praha: Prostor, 2001, s. 23-4; 53.

¹⁷ Tamtéž, s. 46-8.

kulturní paměti s kulturní identitou, jedno bez druhého nemůže existovat.¹⁸ Kulturní paměť je pro identitu zcela zásadní, jelikož formuluje vazbu mezi současností a minulostí, dává smysl prostředí, ve kterém se člověk nachází a vysvětluje jeho vlastní individuální i kolektivní zkušenosti.¹⁹

Právě vazbu mezi kulturní pamětí a identitou rozvinula manželka Jana Assmanna, Aleida. Podle ní má paměť dvojí funkci: uchovávání vzpomínek a vytváření identity. První uchovává skutečnosti tak, jak se udály, druhá je přeměňuje v současném kontextu vzpomínání, zároveň je třídí a určuje, které uchovat a které zapomenout.²⁰ Upozorňuje také na to, že kulturní paměť má tři vlastnosti: legitimizující, delegitimizující a odlišovací. Právě ta poslední hraje nejdůležitější roli ve vytváření kulturní identity.²¹ Vnímání sebe sama je tedy podmíněno vědomím o vlastní výlučnosti oproti ostatním. Ono „ostatní“ je zpravidla mnohé, ale je zastoupeno jednou konkrétní identitou, která představuje největší výzvu a je interpretována jako naprostý protiklad.

A jak chápat identity v Severním Irsku? Pojem identit je vždy zjednodušující, každý člověk jich totiž má mnoho – jeden člověk může být zároveň student, Brit, Severní Ir, katolík, fanoušek Liverpoolu FC, hráč hurlingu, syn, manžel atp. Vzato do důsledků je tedy síť identit natolik komplikovaná, že by ji mělo být lze použít pouze u konkrétních osob. Jako zjednodušujícího nástroje je však přesto identit často využíváno a v této práci tomu je podobně. Obecně se má za to, že společnost v Severním Irsku je rozdělena podle etno-nacionálních skupin, které jsou provázány se dvěma odlišnými náboženskými směry

¹⁸ Tamtéž, s. 117.

¹⁹ ROLSTON, Bill. 'Trying to reach the present through the past': Murals and Memory in Northern Ireland. *Crime, Media, Culture*, Vol. 6, č. 3, 2010, s. 290.

²⁰ ASSMANN, Aleida. *Cultural memory and Western civilization: functions, media, archives*. New York, Cambridge University Press, 2011, s. 19-20.

²¹ Tamtéž, s. 29.

křesťanství.²² I tato studie proto pracuje se dvěma kulturními identitami: unionisticko-protestantskou a nacionalisticko-katolickou.²³ Právě ty se navzájem považují za protichůdné a jedna pro druhou představuje ono „ostatní“ či „druhé“, proti kterému se vymezuje.

Existuje samozřejmě celá řada forem, kterých mohou nabýt. Někteří katolíci jsou ochotní bojovat za sjednocení ostrova se zbraní v ruce, jiní mohou preferovat *status quo* či pouze větší autonomii Severního Irska. Stejně tak druhá skupina obsahuje jedince jak militantně naladěné, tak tolerantní. Při volnějším vymezení se ale pod některou z nich dá zahrnout naprostá většina občanů Severního Irska. Navíc s tímto názvoslovím pracuje i „zakládací listina“ dnešního Severního Irska, Belfastská dohoda. Podle ní se musí každý, kdo je zvolen do Zákonomodárného shromáždění Severního Irska, přihlásit k jedné ze tří identit: nacionalistické, unionistické nebo jiné.²⁴

Identity se ve sportu projevují velmi zřetelně. Poslanec britského parlamentu za Konzervativní stranu, Norman Tebbit, dokonce ve svém často citovaném projevu pojal sport jako hlavní znak určující identitu – člověk vyjadřuje podporou konkrétního týmu svou vlastní sounáležitost k němu a k tomu, co reprezentuje.²⁵ Přední odborníci na sport v Severním Irsku často zdůrazňují, že sport je jedním z nejčastěji používaných způsobů, jak lidé (nejen v Severním Irsku) manifestují svou příslušnost ke konkrétní kulturní identitě, a je využíván jako náhrada za agresivnější varianty sebevyjádření.²⁶ Pro unionisty a protestanty bývala ve sportu oporou IFA, pro nacionalisty a katolíky zase GAA. Obě organizace tak představují

²² MULDOON, Orla T., Karen TREW, Jennifer TODD, Nathalie ROUGIER a Katrina MCLOUGHLIN. Religious and National Identity after the Belfast Good Friday Agreement. *Political Psychology*. 2007, vol. 28, no. 1, s. 90.

²³ Použito např. v NIC CRAITH, Máiréad. *Culture and identity politics in Northern Ireland*. Gordonsville, VA, USA: Palgrave, Macmillan, 2003, kap. „Introduction“.

²⁴ *The Northern Ireland Peace Agreement*, 1998, s. 6.

²⁵ WARD, Tony. Sport and National Identity. *Sport and Society*. 2009, vol. 10, no. 5, s. 527.

²⁶ BAIRNER, Alan a John SUGDEN. Sport in Divided Societies. In *Sport in Divided Societies*, s. 6-7; FULTON, Gareth. Northern Catholic fans of the Republic of Ireland soccer team. In A. BAIRNER, ed. *Sport and the Irish: histories, identities, issues*. Dublin: University College Dublin Press, 2005, s. 152.

symboly, respektive média, které jsou podle Jana a Aleidy Assmannových nezbytné ke spouštění vzpomínek v kulturní paměti daných skupin.²⁷

I kritéria výzkumu se zakládají na práci Jana Assmanna. Ten formuloval šest znaků, které jsou charakteristické pro kulturní paměť, dají se však aplikovat i na *objekty* kulturní paměti, ač v tomto případě s jistými modifikacemi. Assmann hovoří o schopnostech upevňování identity, zpřítomňování minulosti, tvorby významů, organizace, prosazování systému hodnot a o reflexivitě.²⁸ Jelikož se při aplikaci mnohé z těchto charakteristik překrývají, stačí pro účely této práce jejich redukce na polovinu. Mnohost významů, které je možné všem těmto charakteristikám přisoudit, vede k tomu, že ani rozdělení do tří skupin není definitivní a zcela striktní.

První z těchto tří skupin charakteristických znaků je věnována následující kapitola, která se zabývá kulturními symboly spojenými s GAA a IFA, které překračují hranice sportu, a gesty, kterými chtějí obě asociace demonstrovat svůj protisektářský charakter. Další skupinu znaků představuje kapitola *Pravidla jako systém hodnot a exkluzivita reprezentace*. Ta se zabývá předpisy GAA a IFA a odmítání mladých, nadějných fotbalistů hrát za výběr Severního Irsku.

Třetí část, *Paměť stadionů*, se věnuje historii a symbolice stadionů. Navzdory svému názvu se liší od teorie paměti míst, kterou formuloval francouzský historik Pierre Nora. V jeho práci jsou totiž místa paměti vytvářeny shora, oficiální moci, a to proto, aby vzpomínky občanů unifikovaly, aby činily z paměti historii: „*Paměť je pro historii vždy podezřelá, neboť skutečným posláním historie je její zničení a potlačení.*“²⁹ Sportovní stadiony,

²⁷ ASSMANN, Aleida. *Cultural memory and Western civilization*, s. 10-11; ASSMANN, Jan. Communicative and Cultural Memory. In *Cultural Memory Studies. An International and Interdisciplinary Handbook*. Berlin: Walter de Gruyter, 2008, s. 111.

²⁸ ASSMANN, Jan. Collective Memory and Cultural Identity. *New German Critique*, č. 65, 1995, s. 130-2.

²⁹ NORA, Pierre. Mezi paměti a historií. *Politika paměti (Antologie francouzských společenských věd)*. Cahiers du CEFRES. Vol. 13, 1998, s. 9.

kterým se věnuje tato práce, jeho konceptu neodpovídají. Zde se navíc pohlíží na vývoj těchto míst samotných a nikoli na to, za jakým účelem byly vytvářeny. Stále se tedy jedná o aspekty kulturní paměti, jak byla popsána v předcházejících odstavcích.

Práce se snaží prostřednictvím analýzy vývoje právě těchto znaků zodpovědět, jaký vliv měla proměna Severního Irska po roce 1998 na GAA a IFA. Na jaře onoho roku totiž došlo k podpisu Belfastské dohody, která měla ukončit tři dekády ozbrojeného boje mezi sektářskými paramilitárními organizacemi v regionu. To se do značné míry povedlo, dohoda tak symbolizuje nové Severní Irsko, ve kterém unionisticko-protestantská komunita dokáže spolupracovat se svým nacionalisticko-katolickým protějškem na hledání kompromisních řešení. To platí především pro severoirskou exekutivu, kde jsou obě strany k tomuto postupu zavázány. Ve společnosti však stále přetrvává rozkol obou komunit. Během posledních dvaceti let dokonce vzrostl i počet tzv. „mírových zdí“, které obě komunity fyzicky separují.³⁰

2.2 Metodologie

Pro výzkum takto úzce ohraničeného případu ve specifickém kontextu je zde využita metodologie kvalitativní případové studie.³¹ Obecně se jedná o studii vysvětlující, která hledá příčinnou souvislost mezi nezávislou a závislou proměnnou.³² První z nich reprezentuje politicko-spoločenské uspořádání společnosti a jeho přechod od konfliktu ke konsociačnímu modelu. Tento přechod je ztělesněn Belfastskou dohodou, která byla podepsána a schválena v referendu na jaře 1998 a která měla za cíl odstranit diskriminaci katolicko-nacionalistické menšiny v zemi. Závislou proměnnou tedy představuje transformace zkoumaných sportovních organizací, která je měla v ideálním případě zbavit jakýchkoli sektářských charakteristik.

³⁰ O'HAGAN, Sean. Belfast, divided in the name of peace. *The Observer* [online]. 2012-01-22 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/uk/2012/jan/22/peace-walls-troubles-belfast-feature>.

³¹ KOŘAN, Michal. Jednopřípadová studie. In: P. DRULÁK, ed. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008, s. 32-3.

³² DRULÁK, Petr. Úvod. In: P. DRULÁK, ed. *Jak zkoumat politiku*, s. 16.

Práce využívá postupu označovaného jako rozbor procesu – ten se soustřeďuje především na zprostředkující proměnné, které tvoří kauzalitu mezi nezávislou a závislou proměnnou.³³ Díky tomu výzkum nespolehá jen na jedno obecné vysvětlení, tedy v tomto případě na to, že konsociační model vede k erozi, zachování či posílení znaků kulturní paměti. Závislá proměnná může mít více příčin, a ty odhalí právě zprostředkující proměnné. Ty jsou zde zastoupeny již výše zmíněnými znaky kulturní paměti, tedy kritérii výzkumu. Mimo publikací vydávaných oběma asociacemi bylo při výzkumu využito především sekundární literatury věnující se sociologii sportu a zpráv denního tisku. Práce v závěru hodnotí, které změny ve zprostředkujících proměnných se skutečně dají připsat výchozí nezávislé a které mají svůj původ jinde.

Práce nemá jako hlavní ambici přispět k obecné teorii vývoje sportu v post-konfliktních společnostech, na to je případ Severního Irska (a především GAA) až příliš specifický, výsledky práce by se proto daly aplikovat na obecnou problematiku či jiný kontext jen s velkou opatrností a takřka jistě nepřesně. Práce má tedy blíže k jedinečné případové studii, jelikož však aplikuje známou teorii na dosud neověřený případ a jako výchozí nezávislou proměnnou využívá významnou historickou událost, nejbliže má k definici disciplinované interpretativní studie.³⁴ Je třeba přiznat, že pro zvolené téma by bylo vhodnější využít přístup etnografický nebo metodu orální historie. Pro ty sice neměl autor k dispozici nezbytné prostředky, i tento postup však může sloužit jako velmi vhodný a informativní odrazový můstek pro případnou budoucí práci v terénu.

³³ Tamtéž, s. 18.

³⁴ ODELL, John S. Case Study Methods in International Political Economy. *International Studies Perspectives*, vol. 2, č. 2, 2001, s. 163.

3 Historie a charakteristika GAA a IFA

Irská fotbalová asociace byla založena v roce 1880, jedná se tedy o jednu z nejstarších na světě. Charakteristické je, že byla založena v Belfastu a byla pod velkým skotským a anglickým vlivem. I naprostá většina fotbalových klubů vznikala v Ulsteru, tedy v severní provincii Irska – mimo něj se Irského poháru, tedy turnaje, který IFA pořádala, účastnily pouze dva kluby (oba z Dublinu) a Irskou ligu dokázaly vyhrávat pouze kluby z Belfastu. Nerovnost ve sportu doprovázelo rostoucí politické napětí, a když došlo v roce 1922 ke vzniku Irského svobodného státu, odloučily se v něm působící fotbalové kluby od IFA a vytvořily vlastní organizaci, Fotbalovou asociaci Irska (FAI).³⁵

GAA vznikla o několik let později než IFA, v roce 1884. Jednalo se do jisté míry i o reakci na založení IFA, především ale obecně na rostoucí britský vliv v irské kultuře. Zakladatel organizace, Michael Cusack, a jeho kolegové chtěli poukázat na starobylost a svébytnost irského sportu a kultury obecně, a GAA tak měla zaštit'ovat pouze pravé irské hry. Jednalo se o gaelský fotbal, hurling, gaelskou házenou a rounders, což je hra, která vzdáleně připomíná baseball. První dva jmenované sporty byly a nadále jsou nejpopulárnější a jsou pouze pro muže. Ženská obdoba hurlingu, zvaná camogie, a ženský gaelský fotbal mají své vlastní organizace, které však s GAA úzce spolupracují a mají její plnou podporu.³⁶ Původ těchto sportů byl datován tisíce let do minulosti, do osídlení Irska Keltů. Tyto mýty měly jen malou oporu v realitě, konkrétně gaelský fotbal byl mířen záměrně proti fotbalu anglickému, to však nárůstu popularity těchto sportů mezi Iry nebránilo.³⁷

³⁵ SUGDEN, John P. a Alan BAIRNER. *Sport, sectarianism and society in a divided Ireland*. Leicester: Leicester University Press, 1993, s. 72-4.

³⁶ CRONIN, Mike. More Than Just Hurling and Football: The GAA and its Other Activities. In CRONIN, M., W. MURPHY a P. ROUSE, eds. *The Gaelic Athletic Association, 1884-2009*. Dublin; Portland, OR: Irish Academic Press, 2009, s. 225; 228-9.

³⁷ CRONIN, Mike. *Sport and nationalism in Ireland: Gaelic games, soccer and Irish identity since 1884*. Dublin: Four Courts Press Ltd., 1999, s. 72-5.

GAA vznikla jako součást snahy o autonomii Irska, a třebaže její zakladatel Cusack osobně sledoval skutečně především sportovní cíle, vedení asociace bylo brzy infiltrováno členy Irského republikánského bratrstva a stalo se v podstatě politickou organizací. Mike Cronin dokonce vidí založení asociace jako politický krok, jenž měl za cíl dosažení irské autonomie, a tvrdí, že asociace byla od svého počátku: „[...] *kulturní organizace ovládaná a hnaná nároky nacionalistické politiky a identity*.“³⁸ GAA byla spjata jak s Gaelskou ligou usilující o kulturní obrození, tak s katolickou církví – využila například její infrastruktury a přijala farnost jako základní územní organizační jednotku, což přetrvává dodnes.³⁹ Na rozdíl od IFA pro GAA neznamenal rozdělení ostrova zásadní změnu. Působila i nadále jako celoirská organizace a působí tak dodnes. Její organizace v Ulsteru se obávala možné diskriminace či dokonce rozpuštění, pokud by došlo k rozdělení podle nových hranic. Nacionalistickým ambicím na obou stranách hranice pak zachování celistvosti GAA sloužilo jako vhodný argument k tomu, že irský národ je nerozdělitelný.⁴⁰ Ostatně další skutečností, která tuto tezi podporuje, je aktivita GAA mezi irskými emigranty po celém světě.

Navzdory tomu, že při svém založení neměla s politikou nic co do činění, musela se postupem času zpolitizovat i IFA, ať už o to stála či nikoli. Docházelo ke konfliktům mezi kluby a jejich fanoušky, kteří byly převážně katolíci či naopak protestanté. Potyčky a následná omezení z nich plynoucí vedly dokonce tak daleko, že dva fotbalové kluby z prostředí katolické menšiny byly nuceny ligu opustit. Historicky nejúspěšnější katolický klub, Belfast Celtic, opustil Irskou ligu v roce 1949 poté, co těsně po skončení zápasu proti protestantskému Linfieldu ve Windsor Parku fanoušci domácího týmu vnikli na hřiště a napadli hráče Celticu. Jednalo se pouze o vyvrcholení násilných potyček, které provázely

³⁸ Tamtéž, s. 79-80; 83 (vlastní překlad).

³⁹ Ó TUATHAIGH, Gearóid. The GAA as a Force in Irish Society: An Overview. In *The Gaelic Athletic Association, 1884-2009*, s. 251.

⁴⁰ SUGDEN a BAIRNER. *Sport, sectarianism and society in a divided Ireland*, s. 28; 33-4.

vzájemné zápasy obou týmů takřka neustále, do té doby se však odehrávaly výhradně mezi fanoušky.⁴¹

Druhým případem byl klub Derry City, který se stal obětí počátku *Troubles*. Nepokoje vypukly právě v tomto městě, ve čtvrti Bogside, v jejíž blízkosti leží stadion klubu, Brandywell. Mezi roky 1969-1972 byla tato část města *de facto* autonomní, pokusy o její ovládnutí pomocí britské armády ústily pouze v násilné střety a rabování.⁴² V tomto prostředí ostatní kluby hrát odmítaly, zápasy byly přesouvány a rušeny a po zapálení autobusu hostujícího týmu v září 1972 byl Brandywell uzavřen. Derry City tak muselo hrát domácí zápasy v nedalekém, takřka zcela protestantském Coleraine. Kvůli ztrátě příjmů ze vstupného klub takřka zbankrotoval, na začátku následující sezóny již ale Brandywell splňoval bezpečnostní požadavky. Přesto ostatní týmy i nadále protestovaly a vedení ligy odmítlo zápasy v Bogside povolit. Následkem bylo vystoupení Derry City z Irské ligy.⁴³

Derry City je dnes ve fotbalovém světě znovu přítomno, od roku 1985 hraje ligu v Irské republice. Po Belfastu Celtic dnes zbylo pouze muzeum otevřené v roce 2010.⁴⁴ Okolnosti, které provázely odchod obou katolických klubů z ligy, byly vážné a v evropském měřítku mají snad jedinou podobnou zkušenost ve Skotsku či na Balkáně. Skutečnost, že na ně v obou případech doplatily právě tyto kluby a jejich příznivci, však posílila dojem z IFA jako z protestantské organizace.⁴⁵

V období tzv. *Troubles* v Severním Irsku v letech 1968-1998, kdy probíhal mezi oběma tamními komunitami ozbrojený konflikt, byla silně postižena i GAA. Jelikož to byla po katolické církvi druhá největší organizace sdružující katolíky a nacionalisty, byla

⁴¹ CRONIN, Mike. *Sport and nationalism in Ireland*, s. 171-2.

⁴² Tamtéž, s. 173.

⁴³ Tamtéž, s. 174-7.

⁴⁴ THE IRISH FA. *IFA praise Belfast Celtic's return* [online]. 2010-07-08 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.irishfa.com/the-ifa/community-relations/item/5794/ifa-praise-belfast-celtics-return/>.

⁴⁵ FULTON, Gareth. Northern Catholic fans of the Republic of Ireland soccer team, s. 149.

podezřívána ze spolupráce s IRA a stala se terčem paramilitaristických organizací unionistů, policie (*Royal Ulster Constabulary*, RUC) i britské armády. Pro první z nich byly charakteristické vypalování sídel místních gaelských klubů a vraždy jejich významných představitelů, RUC prováděla časté kontroly hráčů a fanoušků gaelského fotbalu a hurlingu, a komplikovala jim tak život. Ještě větší obstrukce způsobovala armáda, která na hranicích prováděla důkladné kontroly všech cestujících na zápas do Irské republiky, příležitostně se dokonce uchýlila ke střelbě.⁴⁶ Na vlastním území Severního Irska pak proslula obsazováním hřišť náležícím gaelským klubům. Nejznámější je případ klubu Crossmaglen Rangers, jehož hřiště armáda zabírala mezi roky 1974-1999, tedy celých 25 let. Tato mučednická minulost samozřejmě velmi posílila pozici GAA v kulturní paměti nacionalistů.⁴⁷

Další důležitou oblastí je aktivita obou organizací na mezinárodní sportovní scéně. Národní fotbalový výběr určovala i po rozdělení asociací IFA a až do roku 1950 se jednalo o výběr hráčů z celého ostrova. Poté byl národní tým rozdělen podél hranice, avšak Severní Irsko i Irská republika si nárokovaly titul „Irsko“. Tento spor rozhodla až po letech mezinárodní organizace FIFA. Vyskytlo se i několik kontroverzí ohledně pokřiků na katolické reprezentanty Severního Irska z řad vlastních „fanoušků“, nominací hráčů pocházejících mimo region a skutečnosti, že reprezentace využívá stadion Windsor Park umístěný v protestantské části Belfastu, který je domácím hřištěm protestantského klubu Linfield.⁴⁸ Obzvláště v době *Troubles* se „národní“ tým Severního Irska stal záležitostí pouze protestantských fanoušků – vyvrcholením byl domácí zápas proti Irské republice. Listopad 1993, kdy se zápas odehrál, se stal nejkrvavějším měsícem za posledních 14 let a o spojitosti násilností s fotbalovým utkáním není pochyb.⁴⁹

⁴⁶ CRONIN, Mike. *Sport and nationalism in Ireland*, s. 154-5.

⁴⁷ HASSAN, David. Sport, Identity, and the People of the Irish Borderlands. *New Hibernia Review*. Vol. 10, no. 2, 2006, s. 38-9.

⁴⁸ SUGDEN a BAIRNER. *Sport, sectarianism and society in a divided Ireland*, s. 75-8.

⁴⁹ CRONIN, Mike. *Sport and nationalism in Ireland*, s. 137.

GAA se potíže ohledně mezinárodní reprezentace v podstatě netýkají. Jelikož organizuje soutěže pouze pro irské sporty, mimo Irsko nemá takřka žádnou možnost se projevit. Přesto se snaží angažovat také všude tam, kde je početná irská diaspora. Nejvíce tedy v severní Americe, Austrálii a na Novém Zélandě.⁵⁰ Absence národních týmů v gaelském fotbalu či v hurlingu je jistým hendikepem při upevňování pozice GAA v irské identitě – konfrontace s cizím týmem (především vítězství nad ním) je totiž v této oblasti samozřejmě velice účinná.

⁵⁰ DARBY, Paul. Gaelic Games and the Irish Diaspora in the United States. In *The Gaelic Athletic Association, 1884-2009*.

4 Mimosportovní kulturní symboly a aktivity, gesta smířlivosti

4.1 Vlajky a hymny

Vlajky jsou v Severním Irsku poměrně výbušné téma. Na úředních budovách dříve vlály po celý rok britská Union Jack i vlajka Ulsteru, irská trikolóra žádné oficiální zastoupení neměla. To do značné míry pokračovalo i po roce 1998, ačkoli na obecní úrovni o vlajkách vždy rozhodovaly radnice.⁵¹ Jakoukoli změnu statu quo však provázejí (často i násilné) protesty, jako tomu bylo například v případě Belfastské radnice v prosinci 2012, kdy bylo rozhodnuto, že na obecních budovách bude vlát Union Jack pouze 15 dní v roce.⁵² Stejně jako mnoho jiných symbolů, vlajky a hymny mají v Severním Irsku mnohem hlubší rozměr než ve většině jiných evropských států.

Na jejich důležitost výslovně poukazuje příručka GAA pro rok 2014: „*Když zápasu předchází národní hymna, tým stojí uctivě v pozoru tváří k vlajce.*“⁵³ Takto předepisuje chování hráčů při předzápasovém rituálu. Týká se všech her pořádaných asociací, v případě hurlingu jsou dokonce hráči povinni sundat si helmu.⁵⁴ Jelikož je GAA celoirskou organizací, národní hymnou je zde samozřejmě myšlena *Soldier's Song*, tedy hymna Irské republiky. Stejně tak vlajka, ke které mají hráči stát při poslechu hymny čelem, je trikolóra irského státu. Tento rituál schází pouze při zápasech na úrovni jednotlivých klubů (klub je nejmenší organizační jednotkou asociace). Při utkáních mezi výběry hrabství, provincií nebo při celoirském finále jsou hymna a vlajka nepostradatelné.

⁵¹ WILSON, John a Karyn STAPLETON. *Devolution and Identity*. Aldershot, England: Ashgate, 2006, s. 98-100; 102-104.

⁵² Violence in Belfast after council votes to change Union flag policy. *BBC News* [online]. 2012-12-03 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-20587538>.

⁵³ GAA. *Official Guide – Part 1*. Dublin: Central Council of the GAA, 2014, s. 6 (vlastní překlad).

⁵⁴ Tamtéž.

GAA se tímto zcela otevřeně hlásí k myšlence jednotného irského národa, a jelikož nerozlišuje mezi Irskou republikou a Severním Irskem, tak i k politické jednotě celého ostrova. To je jeden z důvodů, proč je GAA a gaelské sporty obecně pro většinu protestantské části obyvatel cizorodým prvkem. I přestože je členstvo GAA v otázce kulturní identity značně homogenní, vyskytnou se ale někdy incidenty a hráči, kteří volají po změně. Například v červnu 2014 se při rituálu předcházejícímu utkání poprali hráči hrabství Armagh a Cavan. V reakci na to vyzval kapitán výběru gaelského fotbalu za hrabství Donegal vedení GAA ke zrušení předzápasové přehlídky, kterou považuje jen za zbytečné protahování napětí.⁵⁵

K žádné změně v této oblasti však prozatím nedošlo. Trvání na příslušnosti irskému národu a na svébytnosti jeho kultury i 130 let po založení GAA, kdy je existence irského státu nezpochybnitelná, pouze potvrzuje obraz asociace jako nacionalistické organizace. To i přesto, že se ve svých dokumentech snaží zdůraznit svůj protisektářský a protirasistický charakter, dokonce mluví o tom, že jakékoli kroky namířené proti tomuto přesvědčení budou považovány za diskreditaci asociace.⁵⁶ Změna v této věci však není na pořadu dne, lze proto očekávat, že GAA bude sama sebe diskreditovat před každým důležitým zápasem i nadále.

To přispívá i k tomu, že v očích státní správy GAA představuje organizaci, která neodpovídá charakteru konsociačního modelu, který lpí na kompromisu a neutralitě. Nošení dresů GAA či jejich vlajek je tedy pro státní úředníky velmi kontroverzní.⁵⁷ V jednom případě musela státní úřednice dokonce v zájmu zachování neutrálního pracovního prostředí odstranit ze svého auta vlajku týmu GAA hrabství Tyrone.⁵⁸ Paradoxní na tomto případě je, že samotná vlajka hrabství provokativní význam nemá, pouze její příslušnost ke klubu GAA jí odsoudila

⁵⁵ GAA: Michael Murphy says most players would prefer to see pre-match parade scrapped. *Sky Sports* [online]. 2014-06-11 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www1.skysports.com/gaelic-football/news/12040/9345127/gaa-michael-murphy-says-most-players-would-prefer-to-see-pre-match-parade-scrapped>.

⁵⁶ GAA. *Official Guide*, s. 8.

⁵⁷ WILSON, John a Karyn STAPLETON. *Devolution and Identity*, s. 105.

⁵⁸ Civil servant told to remove GAA flag from car. *Belfast Telegraph* [online]. 2008-09-12 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/civil-servant-told-to-remove-gaa-flag-from-car-28447159.html>.

k tomu, že byla označena za sektářskou. Pozice GAA je tedy nesnadná, avšak její vedení v Ulsteru ani v ostatních provinciích nemá v úmyslu předzápasovou přehlídku pro zlepšení svého obrazu obětovat.

V případě fotbalové asociace je situace podobná. Její příručka sice neuvádí, jak by se měl hráč při předzápasovém rituálu chovat, je však nepsaným pravidlem vyjádřit hymně i vlajce úctu stejným způsobem, jaký předepisuje GAA. IFA tento rituál využívá pouze v mezinárodních zápasech a ve finále poháru. Jelikož zastupuje jen Severní Irsko, místo britské *Union Jack* využívá svou vlastní vlajku. Nejčastěji je na ní vyobrazeno logo IFA, často v doprovodu rudé ruky, symbolu Ulsteru (viz příloha č. 1). Na této vlajce není patrná jakákoliv sounáležitost se Spojeným královstvím, dokonce obsahuje i trojlístek, tedy symbol spjatý se sv. Patrikem a katolickou menšinou. Vlajka je tedy poměrně neutrální a jedná se o značný pokrok oproti minulosti, kdy IFA využívala červený kříž na bílém pozadí s rudou rukou a královskou korunou uprostřed. Mezinárodní organizace FIFA dnes uznává obě dvě vlajky.⁵⁹

Složitější je případ hymny, při utkáních totiž IFA hraje britskou hymnu *God Save the Queen*, která je pro značnou část občanů nepřijatelná. Na jednu stranu je zřejmé, že Severní Irsko je součástí Spojeného království, a tudíž je IFA zcela oprávněna státní hymnu využívat. Jedná se však o samostatnou organizaci, která si může zvolit podle vlastního uvážení – tak to ostatně učinily Skotská i Velšská fotbalová asociace v devadesátých letech.⁶⁰ Ve Skotsku se před zápasy hraje *Flower of Scotland*, ve Walesu pak *Hen Wlad Fy Nhadau*.⁶¹ IFA tedy nic nebrání, aby si zvolila jinou hymnu.

⁵⁹ FIFA. *Northern Ireland* [online]. c1994-2014 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.fifa.com/associations/association=nir/index.html>.

⁶⁰ BAIRNER, Alan. Inclusive Soccer – Exclusive Politics? Sports Policy in Northern Ireland and the Good Friday Agreement. *Sociology of Sport Journal*. 2004, vol. 21, č. 3, s. 280.

⁶¹ HUNTER, John. Flying the Flag: Identities, the Nation and Sport. *Identities: Global Studies in Culture and Power*. 2003, vol. 10, č. 4, s. 416.

Dokonce je si sama vědoma toho, že na značnou část společnosti působí *God Save the Queen* konfliktně. V roce 2014 se odehrálo finále fotbalového poháru mezi týmem Cliftonville, jehož fanoušci jsou převážně katolíci, a Crusaders se základnou v protestantské části Belfastu. Pro tento zápas nařídila IFA předzápasové hraní hymny vynechat. Naprosto stejný scénář se odehrál již o několik let dříve, v roce 2007.⁶² Oficiální důvod pro toto opatření bylo vytvoření „politicky neutrální atmosféry“, IFA navíc zdůraznila, že se jedná pouze o konkrétní zápas, nikoli o precedent do budoucna.⁶³ Podle tohoto vyjádření nelze než usoudit, že vedení IFA nepovažuje svou vlastní hymnu za politicky neutrální, přesto se jí nechystá změnit, jako jediné opatření je ochotná vynechat ji v konkrétních zápasech, kde by mohly vyvstat nepokoje.

Protesty se samozřejmě objevují i tak. Nejen ze strany zatvrzelých unionistů, kteří vynechávání hymny těžce nesou, ale i od bývalých reprezentantů Severního Irska, pro které jsou podobné kontroverze zbytečně rozptylující. Jeden z nich, Paul McVeigh, veřejně vyzval vedení IFA ke změně hymny a domácího hřiště, pokud chce zamezit odchodu hráčů ze Severního Irska na jih ostrova (o tom více v kapitole 4.2.3).⁶⁴ Deník *Belfast Telegraph* při té příležitosti navrhnul 10 alternativ, které by mohla IFA využívat.⁶⁵ Britská hymna si však i nadále drží svou pozici. Vedení asociace nelze mít za zlé, že hymnu nezměnilo, reakce fanoušků by mohla mít velmi nepříjemnou formu, od protestů až po bojkot zápasů. Nicméně právě fanouškům by se mělo otevřít fórum pro diskusi ohledně budoucnosti fotbalové hymny. Hlavní vinou fotbalové asociace v této záležitosti je tedy především pasivita.

⁶² KILPATRICK, Chris. Top football figure urges fans to focus on matters on the pitch at Irish Cup final as game marred over national anthem. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-05-01 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/top-football-figure-urges-fans-to-focus-on-matters-on-the-pitch-at-irish-cup-final-as-game-marred-over-national-anthem-29236235.html>.

⁶³ KILPATRICK, Chris. Kick politics out of football, says MLA over anthem row. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-05-04 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/kick-politics-out-of-sport-says-mla-over-anthem-row-29239530.html>.

⁶⁴ PA. Paul McVeigh urges Irish FA to make radical changes. *The Independent*. [online]. 2011-11-25 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/sport/football/international/paul-mcveigh-urges-irish-fa-to-make-radical-changes-6267825.html>.

⁶⁵ 10 alternatives to God Save the Queen. *Belfast Telegraph* [online]. 2011-11-25 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/sport/football/international/article28729102.ece>.

4.2 Mimosportovní kulturní aktivity GAA a ctnost amatérství

Jelikož Irská fotbalová asociace se skutečně věnuje pouze fotbalu, je tato část zaměřena na GAA, která se považuje za obecně kulturní, nikoli pouze sportovní organizaci: „Asociace aktivně podporuje irský jazyk, tradiční irský tanec, hudbu, písně a další prvky irské kultury.“⁶⁶ Stejně tak ulsterská GAA jmenuje mezi svými hlavními cíly: „Zavedení zákona o irském jazyce v severní jurisdikci a poskytnutí vhodné podpory pro jazyk a jeho používání napříč provincií.“⁶⁷ Asociace tedy pokračuje ve svém historickém poslání obrození irského národa. Přestože i své dokumenty vydává dvojjazyčně, důraz na jazyk nehraje mimo citovaných vyjádření vážnější roli, jelikož v Severním Irsku na něm příliš nelpí ani katolická část obyvatelstva. Přímým úsilím o zavedení jazykového zákona se však GAA vydává do politických vod, kde by pouhá sportovní organizace neměla co dělat. Lobbováním za zrovnoprávnění irského jazyka se zcela jasně vyhraňuje jako nacionalistická organizace.

Meze sportu, ač poněkud jiným směrem, překračuje i další aktivita GAA, která se nazývá *Scór*. Jedná se o kulturní soutěž, která je organizována stejně jako gaelské sporty od nejmenších klubů až po celoírské finále. Soutěží se v osmi disciplínách v oblasti tance, zpěvu a přednesu.⁶⁸ V tomto roce však byla jedna ze soutěží zrušena. Jednalo se tzv. *novelty act*, v podstatě volnou disciplínu, kde bylo hlavním úkolem zaujmout. K jejímu zrušení došlo v důsledku vystoupení, která GAA vyhodnotila jako: „[...] v lepším případě nevhodná, v horším sektářská a rasistická.“⁶⁹ Přestože i zde se jedná o propagaci pouze irské kultury, opět se asociace snaží vystupovat neutrálně a je připravená intervenovat, není-li dodržován

⁶⁶ GAA. *Official Guide*, s. 5 (vlastní překlad).

⁶⁷ GAA. *The GAA in Ulster. Cumann Lúthchleas Gael Uladh*. Ulster Council GAA, 2009, s. 3 (vlastní překlad).

⁶⁸ CRONIN, Mike. More Than Just Hurling and Football: The GAA and its Other Activities. In: *The Gaelic Athletic Association, 1884-2009*, s. 235.

⁶⁹ GAA. *An Chomhdháil Bhliantúil 2014*. Dublin: GAA, 2014, s. 55 (vlastní překlad).

její protidiskriminační étos. Ačkoli v Irské republice má *Scór* v kulturním dění své místo, na severu tak sledovaná není a image GAA příliš neovlivňuje.⁷⁰

To se však nedá říct o vztahu GAA s katolickou církví, jedinou organizací, která jí na irském ostrově předčí v počtu členů. To, že si obě organizace byly blízké v historii, není překvapivé. V době úsilí o získání samostatnosti bylo takové spojení velmi praktické. A to především pro GAA, která mohla využít organizační strukturu církve. I proto byla krátce po vzniku asociace nabídnuta arcibiskupovi Crokeovi pozice patrona, kterou přijal, a jeho dopis je pro uchování památky každoročně vydáván v příručce GAA. Problematické však je, že tato tradice je uchovávána i jinak – totiž tak, že patrony se dosud stali i všichni jeho nástupci.⁷¹ Pokud tedy jednou z hlavních událostí oslav 125 let existence výročí GAA v roce 2009 byla i zvláštní mše arcibiskupa Clifforda, na které vystoupili i přední funkcionáři asociace, lze jen stěží mluvit o neutrálním charakteru GAA.⁷² Neskryvaným sepětím s katolickou církví jen potvrzuje svou výlučnost v kulturní paměti katolíků a nacionalistů.

Gaelská atletická asociace je velmi hrdá na svůj amatérský status a v případě jeho narušení hrozí členům pozastavení členství na 24 týdnů či dokonce vyloučení.⁷³ Kromě praktické stránky, kdy GAA nemusí hráčům platit, má amatérství ještě důležitý symbolický význam. Je spjat s organizací od jejího vzniku a brán jako ctnost, především ve srovnání s jinými (především britskými) sporty, kde sportovci soutěží za peníze.⁷⁴ Přestože na této ctnosti vedení GAA i nadále lpí, v poslední době se dostává do sporů s organizací hráčů, a není tak jisté, jak dlouho si tento status podrží.⁷⁵ Přinejmenším na nejvyšší úrovni lze

⁷⁰ CRONIN, Mike. *More Than Just Hurling and Football*, s. 235.

⁷¹ Ó TUATHAIGH, Gearóid. *The GAA as a Force in Irish Society*, s. 254.

⁷² Celebrating 125. *Gaa history* [online]. [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.gaa.ie/about-the-gaa/gaa-history/celebrating-125/>.

⁷³ GAA. *Official Guide*, s. 7.

⁷⁴ MCANALLEN, Dónal. 'The Greatest Amateur Association in the World'? The GAA and Amateurism. In: *The Gaelic Athletic Association, 1884-2009*, s. 160-1.

⁷⁵ HASSAN, David. Governance and the Gaelic Athletic Association: time to move beyond the amateur ideal? *Soccer and Society*, vol. 11, č. 4, s. 422-3.

očekávat v blízké budoucnosti nějaké změny, což by pro GAA znamenalo ztrátu nejen finanční, ale i jednoho ze znaků výlučnosti.

4.3 Gesta ke smíření komunit

Jak již bylo řečeno, obě organizace se o sobě velmi často vyjadřují jako o prostředku sblížení rozdělené severoirské společnosti. Předcházející odstavce se zaměřily spíše na to, kde se skutečnost s touto rétorikou rozchází, několik následujících ale podá doklady o tom, že obě organizace o svém sociálně inkluzivním přístupu nejen hovoří, ale občas se jej snaží doložit i konkrétním skutkem. Příklady těchto činů jsou mnohého druhu, od organizování programů pro děti a mládež až ke schůzkám vrcholných představitelů či podání ruky královně.

Posledně zmíněné události se dostalo asi největšího mediálního pokrytí. Ačkoliv se událost odehrála v Dublinu, je významná přinejmenším stejně pro Severní Irsko jako pro Irskou republiku. Při státní návštěvě Irska Alžběta II. navštívila také Croke Park, sídlo GAA a jeden z největších stadionů v Evropě. Uctila tam památku fanoušků a gaelského fotbalisty, kteří byli zastřeleni britskými ozbrojenci v odvetě za útok IRA během jedné z irských tzv. krvavých nedělí, 21. 11. 1920. Christy Cooney, předseda GAA, který byl spolu s mnoha dalšími představiteli asociace přítomen, označil návštěvu královny za poctu a věnoval jí jménem asociace několik suvenýrů.⁷⁶ Příznačné však je, že z Ulsterské GAA dorazil představitel z pouze jednoho hrabství, Down.⁷⁷ Jak bude vidět dále, nejedná se o jediný názorový rozpor mezi představiteli GAA z republiky a ze severu. Vedení v Ulsteru se cítí více ohroženo unionisty a snaží se zachovat pozici GAA jako kulturního symbolu nacionalistů, aby si udrželo jejich co největší podporu.

⁷⁶ Croke Park: Queen in emotionally charged visit. *BBC News* [online]. 2011-05-18 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-13434653>.

⁷⁷ PA. Queen visits Croke Park stadium. *The Independent* [online]. 2011-05-18 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/queen-visits-croke-park-stadium-2285713.html>.

Přesto se během posledních několika let zlepšily i vztahy mezi GAA a IFA na jedné straně a vrcholnými politiky z obou táborů na straně druhé. V unionistické DUP (*Democratic Unionist Party*) došlo k přiznání, že jeden z členů sleduje gaelské sporty v televizi.⁷⁸ Větší průlom znamenala návštěva jiného představitele této strany přímo na stadionu. Odehrála se v roce 2008 a byla vůbec první svého druhu.⁷⁹ Odveta se odehrála o tři roky později, když ministryně za Sinn Féin navštívila fotbalový zápas národního týmu Severního Irsku ve Windsor Parku. V obou případech však politici dorazili na stadion se zpožděním, aby se vyhnuli předzápasovému hraní hymny.⁸⁰ I tak banální záležitost jako vzájemná návštěva na utkáních má v tomto kontextu svůj význam, jelikož prolomila historická tabu. Zatím nejvýznamnější událostí tohoto druhu je návštěva předsedy DUP a prvního ministra Severního Irsku na zápase gaelského fotbalu.⁸¹

Ačkoliv Robinson v rozhovoru hovořil o potřebě respektovat vzájemné rozdíly a tradice, je třeba jeho návštěvu a její načasování vidět v kontextu rozsáhlé investice do tří největších sportovních organizací, tedy GAA, IFA a IRFU. Ta podnítila sblížení mezi těmito asociacemi navzájem a mezi jimi a severoirskou exekutivou (kterou tradičně tvoří právě DUP a Sinn Féin). Při této příležitosti došlo také k historicky prvnímu setkání předsedů všech tří sportovních asociací – v kanceláři ministra pro sport při projednávání investice o hodnotě více než 100 milionů liber.⁸²

⁷⁸ YOUNG, David. Stormont diary: DUP man watches GAA on television. *Belfast Telegraph* [online]. 2010-11-08 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/politics/stormont-diary-dup-man-watches-gaa-on-television-28569219.html>.

⁷⁹ Minister Poots at Newry GAA match. *BBC News* [online]. 2008-01-16 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/northern_ireland/gaelic_games/7190216.stm.

⁸⁰ RUTHERFORD, Adrian. Sinn Féin minister set for Northern Ireland match at Windsor Park. *Belfast Telegraph* [online]. 2011-08-10 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/sinn-fein-minister-set-for-northern-ireland-match-at-windsor-park-28644982.html>.

⁸¹ DUP's Peter Robinson attends GAA match. *Belfast Telegraph* [online]. 2012-01-28 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/dups-peter-robinson-attends-gaa-match-28709834.html>.

⁸² MCADAM, Noel. New sports ministr to restart plan for stadium. *Belfast Telegraph* [online]. 2009-07-24 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/new-sports-minister-to-restart-plan-for-stadium-28488321.html>.

Je tedy otázkou, zda se současná atmosféra sblížení dá přičíst pouze vidině nemalého finančního zisku, nebo zda bude mít delšího trvání. Robinsonova návštěva na konferenci, která se minulý rok pořádala k oslavě role GAA v mírovém procesu v Severním Irsku, je ještě o krok či několik dále, než pouhé zhlédnutí fotbalového zápasu.⁸³ Skeptici mohou namítnout, že se stejně tak mohlo jednat o upevnění klientelistických vazeb jako o gesto tolerance vůči vůdčí kulturní organizaci nacionalistů v Severním Irsku. Důkaz není možné podat ani pro jedno tvrzení, nicméně při pohledu na příjmy GAA za posledních několik let je zřejmé, že vládní dotace tvoří naprosté minimum.⁸⁴ Zaprodání své těžce získané a tak často zdůrazňované pozice v kulturní paměti nacionalistů by tedy pravděpodobně nestálo za to.

GAA se dále zviditelnila i dalšími aktivitami. Jednu z trofejí například pojmenovala po Edwardu Carsonovi, který je nazýván otcem unionismu. Avšak skutečnost, že pohárový turnaj spoluorganizoval Gerry Adams z Sinn Féin, podezříváný z někdejší činnosti v IRA, a že název trofeje obhájil nedávným zjištěním, že Carson v mládí hrál hurling, zavdává pochybám o tom, zda se skutečně jednalo o projev ryzí smířlivosti.⁸⁵ Stejně tak dobře se mohlo jednat o provokaci, o pokus zdiskreditovat činnost Carsonova unionismu. Nepochybně to tak mnozí unionisté mohli vnímat.

Odlíšným případem je klub, který spolupracoval se sousedním protestantským kostelem na benefičním koncertu, jehož výtěžek měl sloužit na opravu střechy kostela. Podle vlastních slov to ostatně nebyla první ukázka spolupráce tamních představitelů, která měla za

⁸³ PORTER, John. DUP leader Peter Robinson praises GAA for role it has played in helping build peace in Northern Ireland. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-10-18 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/dup-leader-peter-robinson-praises-gaa-for-role-it-has-played-in-helping-build-peace-in-northern-ireland-29669907.html>.

⁸⁴ GAA. *An Chomhdháil Bhliantúil 2014*, s. 55; GAA. *An Chomhdháil Bhliantúil 2013*, s. 105.

⁸⁵ Gerry Adams hurls tribute at unionist icon Edward Carson with GAA trophy. *Belfast Telegraph* [online]. 2010-07-20 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/gerry-adams-hurls-tribute-at-unionist-icon-edward-carson-with-gaa-trophy-28547804.html>.

cíl sblížit obě komunity.⁸⁶ Spolupráce na obecní úrovni působí důvěryhodněji především proto, že zde se (na rozdíl od předchozích případů) snižuje podezření z pouhé finanční motivace či potřeby se zviditelnit. Navíc na této úrovni mají obě organizace i blíže ke svým členům, jejich činnost tak tedy spíše reflektuje jejich postoj než výroky prvního ministra či předsedy asociace.

Na důležitost činnosti na nejnižší úrovni poukazují i odborníci na toto téma.⁸⁷ Obě organizace v této oblasti jistou snahu vyvíjejí. Zmiňují se především o každoroční akci *Game of 3 Halves*, kterou pořádají dohromady GAA, IFA a IRFU. Jedná se o týdenní letní tábor pro asi 800 dětí, který je má naučit vzájemné toleranci mezi oběma komunitami prostřednictvím hraní fotbalu, gaelských sportů a rugby.⁸⁸ Všechny tři organizace také od roku 2012 pořádají program *Sport in the Community*.⁸⁹ Jedná se především o workshopy pro dobrovolníky, důraz je opět kladen na boj proti sektářství a rasismu ve sportu.⁹⁰

GAA a IFA se podílely i na mnoha dalších jednorázových akcích namířených stejným směrem a podpořily několik dalších, které vznikly mimo jejich strukturu. Za zmínku stojí například evropský projekt *Respect*, který zahrnul 40 mládežnických i dospělých klubů a byl zaměřen proti mnoha různým společenským předsudkům.⁹¹ Větší množství projektů se zaměřuje na děti a mládež. To je samozřejmé, jelikož je zde větší potenciál formovat jejich názory a lze takové soutěže a workshopy zorganizovat snadněji než pro dospělou populaci.

⁸⁶ YOUNG, Conna. GAA raising cash for Protestant church. *Belfast Telegraph* [online]. 2010-08-11 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/gaa-raising-cash-for-protestant-church-28552982.html>.

⁸⁷ Např. SUGDEN, John. Sport and community relations in Northern Ireland and Israel. In: *Sport and the Irish: Histories, Identities, Issues*, s. 243.

⁸⁸ GAA. *An Chomhdháil Bhliantúil 2014*, s. 55.

⁸⁹ IFA. *We're not Brazil... We're Northern Ireland: The Irish Football Association Strategic Plan 2013/2018*, s. 27.

⁹⁰ Ulster GAA. *Community outreach* [online]. [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://ulster.gaa.ie/community/community-outreach/>.

⁹¹ Project set to target sectarian problems in sport. *Belfast Telegraph* [online]. 2012-09-27 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/project-set-to-target-sectarian-problems-in-sport-28867603.html>.

Příznačné je, že se obě asociace věnují také práci se studenty v konkrétních školách.⁹² Školství v Severním Irsku je totiž do značné míry segregováno. Do tzv. integrovaných škol, které navštěvují děti z obou komunit a kde se hrají gaelské i britské sporty, totiž dochází pouze 7 % dětí.⁹³ Problémy systému školství jsou však mimo kompetenci obou sportovních asociací, a tudíž i mimo tematický rozsah této práce. Lze jistě konstatovat, že obě organizace vyvíjejí v oblasti sblížení komunit prostřednictvím sportu značnou a navíc koordinovanou snahu, počet projektů navíc v posledních letech roste. Je zatím těžké hodnotit, zda jejich práce nese výraznější výsledky. Pro to, jak jsou obě asociace vnímány ve společnosti, je ale důležitá i samotná snaha. Před patnácti lety se GAA ani IFA v žádných podobných projektech neangažovaly, dnes mají za sebou desítky společných akcí – jedná se tedy o velký pokrok.

⁹² Nejznámější je asi iniciativa Peace Players International, která tak činí prostřednictvím basketbalu a v Severním Irsku zahrnuje 30 základních škol. Více na: PEACE PLAYERS INTERNATIONAL. *Northern Ireland* [online]. [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.peaceplayersintl.org/our-programs/northern-ireland>.

⁹³ DEPARTMENT FOR EDUCATION NORTHERN IRELAND. *Integrated Schools* [online]. [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: http://www.deni.gov.uk/index/85-schools/10-types_of_school-nischools_pg/16-schools-integratedschools_pg.htm.

5 Pravidla jako systém hodnot a exkluzivita reprezentace

5.1 Předpisy GAA

Jak již bylo řečeno, GAA vznikla jako součást irského národního hnutí, a posílení národní identity mezi členy bylo hlavním cílem této asociace. Pro tento účel byly stanoveny i normy závazné pro všechny členy. Tři z nich měly největší dopad a staly se značně kontroverzními – jedná se o tzv. pravidlo 21, pravidlo 27 a pravidlo 42. Žádné z nich již není přítomno v příručce GAA v takové formě, v jaké v ní bylo po většinu existence asociace. Na jejich změnu měly vliv různé faktory, z nichž ne všechny se dají připsat vývoji v Severním Irsku po roce 1998.

To platí především pro pravidlo 27, které zakazovalo všem členům nejen hrát, ale i jakkoli jinak se účastnit cizích sportů. Tím byly samozřejmě myšleny sporty britské, v první řadě fotbal a rugby.⁹⁴ Členové asociace se tak zavazovali, že se budou věnovat pouze tradičním irským sportům, čímž vyjadřovali i svou úctu k národu. Porušení tohoto pravidla mohlo vyústit ve vyloučení z GAA. Nejznámější případ se týkal prezidenta Irské republiky Douglase Hydea, který byl v roce 1938 po návštěvě fotbalového zápasu zbaven funkce patrona GAA. O několik let později asociace uznala, že prezidentská funkce má významnou reprezentativní složku, kterou nelze opomíjet, a učinila tak z pravidla výjimku. V roce 1971 dokonce pravidlo zcela zrušila.⁹⁵

Historie pravidla 27 tedy nespadá časově do zkoumaného tématu, jeho symbolika je nicméně důležitá, protože vystihuje velmi důsledný přístup GAA k neirským sportům a

⁹⁴ HASSAN, David. A People Apart: Soccer, Identity and Irish Nationalists in Northern Ireland. *Soccer and Society*, vol. 3, no. 3, 2002, s. 69.

⁹⁵ Brought to book, GAA's fall-out with Irish president Douglas Hyde. *Belfast Telegraph* [online]. 2012-09-25 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/republic-of-ireland/brought-to-book-gaas-fallout-with-irish-president-douglas-hyde-28866753.html>.

k dodržování interních pravidel. Skutečnost, že po více než 80 let mohl být člen GAA vyloučen jen za zhlédnutí fotbalového zápasu nebo za hraní rugby, pozici této asociace v irské kulturní paměti nesmírně posílila. A i poté, co GAA od tohoto přísného pravidla upustila, zůstaly v platnosti i další restrikce podobného charakteru.

Největší publicitu si získalo pravidlo 21: „*Členové britských ozbrojených sil a policie nejsou oprávněni ke členství v asociaci. Člen asociace, který se zúčastní tance nebo podobné zábavní činnosti, kterou propagují či organizují tyto orgány, bude postižen vyloučením po dobu nejméně 12 týdnů.*“⁹⁶ Z nacionalistického hlediska totiž představovaly britské vojenské a policejní orgány okupační jednotky, které bránily nezávislosti Irska. Po roce 1921 se toto pravidlo týkalo prakticky pouze Severního Irska, na jihu již působila vlastní irská armáda a policie.

Po vypuknutí *Troubles* byla důležitost pravidla 21 ještě posílena, to především kvůli obstrukcím, kterým musely místní kluby GAA čelit ze strany britské armády a Královského ulsterského policejního sboru, jak již bylo předesláno v kapitole 3. Tato situace se však radikálně změnila v 90. letech. Vyhlášení přerušování ozbrojených akcí ze strany IRA v roce 1994 dočasně uklidnilo probíhající konflikt a následující rok na kongresu GAA proběhl první pokus o zrušení pravidla 21.⁹⁷ Nakonec nedošlo ani k samotnému hlasování, je však důležité poznamenat, že jedna ze čtyř organizací, které návrh podaly, zastupovala severoirské hrabství Down.

Přestože se tyto první kroky udály v období předsednictví Jacka Boothmana (1994-7), zatím jediného protestanta v čele GAA, podpora od vedení organizace citelně chyběla.⁹⁸ Politické řešení konfliktu se zdálo být stále daleko a důležitou roli jistě hrály i obavy

⁹⁶ Official GAA Rulebook, 2001, s. 12. Cit. In: HASSAN, David. The Gaelic Athletic Association, Rule 21 and Police Reform in Northern Ireland. *Journal of Sport and Social Issues*, vol. 21, no. 1, s. 67 (vlastní překlad).

⁹⁷ JAMIESON, Teddy. *Whose Side Are You On? Sport, Troubles and Me*, London: Yellow Jersey Press, 2011, s. 226.

⁹⁸ CRONIN, Mike. *Sport and Nationalism in Ireland*, s. 160-1.

z možného rozkolu mezi zástupci GAA z republiky a jejich severoirskými protějšky. Kromě zmíněného hrabství Down totiž GAA v Severním Irsku nechtěla zrušení pravidla 21 připustit. V nové atmosféře nadšení z míru krátce po podepsání Belfastské dohody byl svolán speciální kongres GAA a otázka pravidla 21 byla v čele jeho programu. Nakonec však opět ani nedošlo ke hlasování o jeho zrušení, opět kvůli obavám z možného rozštěpení asociace. Bylo však schváleno alespoň jeho pozastavení. Za svou zdrženlivost byla GAA kritizována médii v obou částech ostrova a dokonce i katolickou církví.⁹⁹

Nedlouho poté se GAA ocitla i pod silným politickým tlakem. Součástí Belfastské dohody byla i transformace severoirské policie. Královský ulsterský policejní sbor, jehož řady se skládaly přibližně z 10 % z nacionalistů, měl být přeměněn v Policejní servis Severního Irsku (PSNI), který měl lépe odpovídat složení společnosti.¹⁰⁰ Pro tuto reformu byla ustavena i nezávislá, tzv. Pattenova komise, jejíž doporučení vyšla v roce 1999. Součástí výzvy všem veřejným i soukromým organizacím, aby nekladly svým členům překážky pro jejich působení v nově vznikajícím PSNI, byl i přímý apel na GAA: *„Zvláště doporučujeme, aby Gaelská atletická asociace zrušila své pravidlo 21, které zakazuje příslušníkům policie Severního Irsku být členy asociace. Setrvávání tohoto pravidla může ve světle našich doporučení odradit nábor katolíků nebo separovat ty, kteří se k policii připojí, od důležité složky jejich kultury.“*¹⁰¹

Jednoznačněji se již autoři zprávy vyjádřit nemohli. Tlak byl navíc na GAA vyvíjen i ze strany vlády Irské republiky poté, co v listopadu 2000 podepsala protokol 12 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ten činí jakoukoli formu diskriminace nezákonnou, GAA by tedy mohla při uchování pravidla 21 nejen přijít o příspěvky

⁹⁹ Tamtéž, s. 16-8.

¹⁰⁰ HASSAN, David. *The Gaelic Athletic Association, Rule 21 and Police Reform in Northern Ireland*, s. 64.

¹⁰¹ INDEPENDENT COMMISSION FOR POLICING. *A new beginning: Policing in Northern Ireland*. Belfast, HMSO, 1999, s. 86 (vlastní překlad).

z veřejných financí, ale mohla by také být zažalována.¹⁰² Na kongresu v listopadu 2001 tedy konečně došlo k hlasování o zrušení pravidla 21. Pro zachování pravidla byli zástupci pouhých pěti z celkového počtu 32 hrabství – všech pět leží v Severním Irsku (výjimku opět představovalo hrabství Down).¹⁰³ Necelý rok poté se pak v Dublinu odehrál zápas v gaelském fotbalu mezi týmem PSNI a Gardai, tedy policií Irské republiky. Zápas i identita všech hráčů byly z bezpečnostních důvodů uchovány v tajnosti, samotné uskutečnění takového utkání ale mělo symbolizovat novou podobu GAA.¹⁰⁴

Obavy vedení GAA se nenaplnily. Ačkoli většina severoirských funkcionářů GAA byla pro zachování pravidla 21, k rozpadu asociace nedošlo. Tomu také napomohlo zdárné provedení policejní reformy, a i když se událo několik útoků na hráče gaelských sportů z řad PSNI, časem se potvrdilo, že pro obě organizace se jednalo o krok správným směrem. Stín pravidla 21 však v Severním Irsku přetrvává, a to právě kvůli zmiňovaným útokům. Začátkem roku 2010 proběhl atentát na kapitána klubu GAA a zároveň policistu Peadara Heffrona – není pochyb, že právě tyto dvě funkce z něj udělaly ideální cíl pro stále aktivní republikánské paramilitaristy.¹⁰⁵

Heffron při atentátu přišel o nohu a o necelý rok později bomba usmrtila jednoho z jeho kolegů, Ronana Kerra. Ten byl stejně jako Heffron členem GAA, motivace útočníků tedy byla stejná. Kerrův pohřeb pak zřetelně demonstroval novou atmosféru soužití policie a GAA – policejní uniformy byly prolnuty dresy klubu Beragh Red Knights, za který hrál Kerr

¹⁰² HASSAN, David. Still Hibernia Irredenta? The Gaelic Athletic Association, Northern Nationalists and Modern Ireland. *Culture, Sport, Society*, vol. 6, no. 1, s. 105.

¹⁰³ MCDONALD, Henry. 100-year ban lifted on security forces. *The Observer* [online]. 2001-11-18 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/politics/2001/nov/18/uk.henrymcdonald>.

¹⁰⁴ HASSAN, David. *Still Hibernia Irredenta?*, s. 105-6.

¹⁰⁵ ROWAN, Brian. Attack on PSNI GAA captain was all about timing. *Belfast Telegraph* [online]. 2010-01-09 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/attack-on-psni-gaa-captain-was-all-about-timing-28510346.html>.

gaelský fotbal.¹⁰⁶ Změnil se i přístup GAA k příslušníkům britské armády, ačkoli zde je proces poněkud pomalejší. Před dvěma lety se dohodl gaelský fotbalový klub s ministerstvem obrany na desetiletém pronájmu hřiště nedaleko Belfastu, které patří armádě.¹⁰⁷ Jedná se o první dohodu tohoto druhu a její význam je zřejmý – po mnoha letech, kdy ozbrojené složky okupovaly hřiště patřící GAA, se situace takřka otočila a gaelská sportovní organizace může využívat pozemek armády.

Poslední významný zákaz z knihy pravidel GAA je stále v platnosti, ač v pozměněné formě. Jedná se o pravidlo 42, které od vzniku organizace zakazoval hraní britských sportů na hřištích GAA. Hraní cizích her bylo jinak povoleno, jednalo se například o zápasy v americkém fotbalu či boxu.¹⁰⁸ GAA prostě nehodlala kontaminovat své pozemky přítomností britských sportů, tak jako v případě pravidla 27 chtěla před touto „nákazou“ chránit své členy. Dnes pod novým označením pravidlo 5.1 uvádí důležitou poznámku: „*Ústřední rada má pravomoc povolit využití Croke Parku pro hry jiné, než jsou ty řízené asociací.*“¹⁰⁹

O významu Croke Parku jako sídla vedení GAA a jejího největšího stadionu již několik slov padlo. A ačkoliv se jedná o stadion v Dublinu, je vhodné se u přijetí této výjimky z pravidla alespoň krátce pozastavit. Návrh na zrušení pravidla 42 se poprvé objevil na památném kongresu v roce 2001, nebyl však přijat rozdílem jediného hlasu. Následující rok se hlasování opakovalo s velmi podobným výsledkem.¹¹⁰ Poté se debata na toto téma vytratila a obnovil ji až plán rekonstrukce národního stadionu fotbalové reprezentace Irské republiky.

¹⁰⁶ Ronan Kerr murder: mourners gather for Tyrone funeral. *BBC News* [online]. 2011-04-06 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-12979656>.

¹⁰⁷ KILPATRICK, Chris. GAA and Ministry of Defense cut an historic grand deal. *Belfast Telegraph* [online]. 2012-10-09 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/gaa-and-ministry-of-defence-cut-an-historic-ground-deal-28871831.html>.

¹⁰⁸ FULTON, Gareth a BAIRNER, Alan. Sport, Space and National Identity in Ireland: The GAA, Croke Park and Rule 42. *Space and Polity*, vol. 11, č. 1, s. 66.

¹⁰⁹ GAA. *Official Guide – Part 1*. Dublin: Central Council of the GAA, 2014, s. 64 (vlastní překlad).

¹¹⁰ FULTON, Gareth a BAIRNER, Alan. *Sport, Space and National Identity in Ireland*, s. 64.

Ochrana „čistoty“ národních sportů se tedy dostala do konfliktu s národními zájmy v soutěži cizích sportů. Po živé diskusi bylo na výročním kongresu 2007 schváleno, že Ústřední rada může dočasně udělovat výjimky v případě Croke Parku.¹¹¹

Předseda GAA, Sean Kelly, úpravu pravidla ohodnotil takto: „*Protože díky štědrosti našich srdcí jsme dali svůj nejvzácnější majetek k dispozici našim největším rivalům*“¹¹² Štědrá GAA posléze během let 2007-2010 získala za pronájem Croke Parku 36 250 000 €. ¹¹³ Podíl z těchto peněz získala i GAA v Severním Irsku, přestože zástupci tamních organizací hlasovali proti úpravě pravidla 42, tentokrát všichni.¹¹⁴ Pokud by se jednalo o zrušení pravidla, dal by se postoj GAA v Severním Irsku snadno pochopit. Obavy z konkurence britských sportů jsou zde větší, už jen kvůli tomu, že většinu obyvatelstva tvoří protestanté. Projednávaná dočasná výjimka se ale klubů v této oblasti vůbec nemohla dotknout, navíc bylo stanoveno, že bude dočasná.

Projevil se tedy buď zcela iracionální pocit ohrožení populárními anglickými sporty, nebo obava z postupného odbourávání norem, které byly vnímány jako věčné. Čtyři roky po zrušení pravidla 21 se jednalo o druhou podobnou situaci, což mohlo vzbudit strach z možného dominového efektu. K ničemu podobnému nedošlo, změna zůstala zachována a GAA na ní dokázala vydělat. Otázka zrušení pravidla 42 (dnes 5.1) ale není v asociaci aktuální a je jen velmi těžké hádat, jak by na ní funkcionáři GAA ze severu reagovali dnes. Jelikož by ale otevření stadionů GAA britským sportům pravděpodobně vedlo i k občasné přítomnosti britských vlajek v hledišti a k příležitostnému předzápasovému přehrání britské hymny, je i dnes těžké představit si úplné zrušení pravidla.

¹¹¹ Tamtéž, s. 56-8; 68.

¹¹² GAA opens gates to soccer and rugby. *Sunday Times*. 17. dubna 2005. Cit. In: FULTON, Gareth a BAIRNER, Alan. *Sport, Space and National Identity in Ireland*, s. 68 (vlastní překlad).

¹¹³ GAA. *An Chomhdháil Bhliantúil 2013*, s. 105.

¹¹⁴ CHRISAFIS, Angelique. Croke Park opens its doors to 'foreign' sports. *The Guardian* [online]. 2005-04-18 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/football/2005/apr/18/newsstory.sport3>.

5.2 Fotbal o nedělích

Tradice protestantismu vyžaduje od svých následovníků věnovat sedmý den v týdnu duchovnímu rozjímání, v ideálním případě spojeném s návštěvou kostela. Pro sport v tomto rozvrhu není žádné místo a v Severním Irsku to v období dominantního postavení vládnoucí protestantské většiny bez obtíží respektovala i fotbalová asociace. Specifická pravidla IFA nebyla vždy respektována na mezinárodní scéně – ve zbytku Evropy je sport o nedělích zcela běžnou záležitostí a evropská fotbalová federace UEFA ani její světová verze FIFA nemá důvod na tom cokoliv měnit. Proto se příležitostně stávalo, že v případě mezinárodních zápasů mimo vlastní území musela severoirská reprezentace hrát v neděli. V roce 1958 se proti tomu IFA ještě neúspěšně pokoušela protestovat, pak si na to však musela zvyknout.¹¹⁵

IFA si po roce 1998 byla vědoma, že toto pravidlo, které vychází vstříc pouze protestantům, zcela neodpovídá duchu nové smířlivé atmosféry, dlouho se však nedokázala odhodlat ke změně. To i přesto, že severoirská exekutiva se pokoušela podmínit některé své investice do fotbalu právě tím, že IFA povolí hru i o nedělích.¹¹⁶ To se podařilo až na podzim roku 2007, kdy byla kvůli této otázce svolána mimořádná schůze vedení asociace. Impulsem pro tento krok paradoxně nebylo zvýhodňování protestantů, ale, tedy alespoň podle vyjádření jednoho z hlavních představitelů asociace, omezení pro fotbalistky, které jindy než v neděli nemají na zápasy čas.¹¹⁷

Ve skutečnosti však již byla IFA delší dobu pod tlakem některých ligových klubů a nestátních organizací, podle kterých zákaz popíral protisektářskou rétoriku asociace a které

¹¹⁵ JAMIESON, Teddy. *Whose Side Are You On?*, s. 22.

¹¹⁶ GRACEY, Jim. Football: Sunday best for Michael. *Belfast Telegraph* [online]. 2004-12-27 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/imported/football-sunday-best-for-michael-28203737.html>.

¹¹⁷ MCNEILLY, Claire. Fresh bid to tackle Sunday football ban. *Belfast Telegraph* [online]. 2007-09-03 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/fresh-bid-to-tackle-sunday-football-ban-28062298.html>.

hrozily IFA žalobou. Přestože na jaře téhož roku funkcionáři IFA ke změně nedospěli, koncem listopadu 2007 na mimořádné schůzi byl zákaz hraní o nedělích drtivou většinou hlasů zrušen.¹¹⁸ To samozřejmě neznamenal, že by se ligové zápasy ihned začaly odehrávat po celý víkend. K nedělnímu zápasu mohlo dojít pouze tehdy, pokud se na něm dohodly oba zúčastněné kluby.

Největší opozici proti této změně představovala Svobodná presbyteriánská církev, která také uspořádala protest při příležitosti prvního nedělního zápasu. Počet demonstrantů ale nepřekročil čtyři desítky a návštěvnost zápasu byla srovnatelná, ne-li vyšší než na sobotních utkáních.¹¹⁹ Při takto malém množství lidí oponujících nedělnímu fotbalu, na který lidé chtějí chodit a hráči, trenéři i vedení klubů ho chtějí hrát, se zdá, že se jedná o takřka bezproblémovou záležitost a IFA zbytečně dlouho otálela. Těžší zkouška pak přišla až s rozpisem kvalifikačních zápasů na Mistrovství Evropy 2016.

Podle něj má totiž Severní Irsko sehrát domácí zápas s Finskem v neděli 29. března 2015. Proti tomu se opět nejhlasitěji ozvali zástupci některých církevních organizací, podle kterých jde o diskriminaci a o krok proti morálním a náboženským zásadám společnosti. Názorový střet se objevil také u některých bývalých reprezentantů a předseda IFA, Jim Shaw, zdůraznil, že šlo o rozhodnutí UEFA.¹²⁰ To je samozřejmě pravda, dlouho trvající nepsaná dohoda, podle které Severní Irsko nikdy nehrálo domácí reprezentační zápasy o nedělích, zjevně skončila. Vyhýbavou reakci předsedy IFA lze z části připsat i nedávnému prohranému

¹¹⁸ MCDONALD, Henry. Irish FA scraps 60-year-old ban on Sunday matches. *The Guardian* [online]. 2007-11-30 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/uk/2007/nov/30/northernireland.ireland>.

¹¹⁹ HENRY, Lesley-Anne. Sunday game kicks off Irish League's new era. *Belfast Telegraph* [online]. 2008-09-08 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/sunday-game-kicks-off-irish-leagues-new-era-28446517.html>.

¹²⁰ WHELAN, David. Never on Sunday? An unholy row kicks off over Northern Ireland's Euro 2016 tie. *Belfast Telegraph* [online]. 2014-02-25 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/never-on-sunday-an-unholy-row-kicks-off-over-northern-irelands-euro-2016-tie-30038413.html>.

sporu s FIFA, o kterém bude řeč hned v následující části, a působí až pocitem bezmoci, kdy je malá a nevýznamná fotbalová asociace utlačována fotbalovými vládci.

Z hlediska federací fotbalových asociací UEFA a FIFA však nelze rozumně zdůvodnit, proč by jedna země měla mít výjimku pro hraní domácích zápasů a jiné nikoli. Spíše je překvapivé, že tichá dohoda dokázala fungovat tak dlouho. Pokud zápasy o nedělích fungovaly na klubové úrovni, není důvod se domnívat, že na reprezentační tomu bude jinak. A pokud snad část fanoušků skutečně z důvodu svědomí odmítne přijít, třeba ji nahradí katoličtí fanoušci, kterým už IFA nebude připadat jako ryze protestantská instituce. Nikoli se zrušením zákazu pro klubové zápasy, ale s nadcházejícím domácím nedělním zápasem severoirského výběru dochází ke ztrátě výjimečnosti, kterou se IFA v celoevropském kontextu dlouho pyšnila. V kontextu severoirském tato exkluzivita pouze potvrzovala dojem sektářského postoje fotbalové asociace. Smířením se s rozlosováním nadcházející kvalifikace z této pozice konečně ustupuje.

Tím ale není problematika sportu o nedělích vyčerpána. Bývalý předseda GAA pocházející ze Severního Irsku, Peter Quinn, poukazuje na její význam i v oblasti gaelských sportů. V oblastech s katolickou většinou často hráli gaelské sporty i děti protestantů. Naprostá většina z nich však s hraním přestala okolo 18. roku, kdy začínali hrát soutěžní zápasy o nedělích.¹²¹ Pokud se z neděle stane normální hrací den, je možné, že dojde i k nárůstu protestantské menšiny mezi členy GAA – IFA by vlastně paradoxně pomohla GAA k větší reprezentativnosti. Je ale naivní myslet si, že dosavadní kroky by měly tak daleký dopad v nejbližší době. Pokud tato situace opravdu nastane, bude tomu tak zřejmě více v důsledku komplexnějších sociálních procesů, především sekularizace.

¹²¹ JAMIESON, Teddy. *Whose Side Are You On?*, s. 82.

5.3 Reprezentace pro mezinárodní utkání

Jako mnoho jiných termínů, i „národní“ výběr či reprezentace jsou v kontextu Severního Irsku problematické. Například GAA chce prostřednictvím sportu podpořit irskou národní identitu. Činí tak nejen v Irsku, ale i ve Velké Británii, Austrálii a Severní Americe. Do jaké míry však tamní členy považuje za Iry? Pokud by jimi byli opravdu všichni, pak by skutečně národní tým neměl s kým soupeřit. Mezinárodní rozměr je u gaelských sportů velmi omezený, přesto však k měření sil mezi výběrem Irska a irskou diasporou dochází. Nejčastěji se jedná o soupeře z Austrálie, Severní Ameriky nebo o hráče shinty ze Skotska, pro což byly upraveny pravidla hurlingu.¹²²

Mezinárodní zápasy jsou v případě GAA jen málo početné a zdaleka nedosahují popularity celoírského finále mezi výběry provincií. Vzhledem k tomu, že je GAA vlastně jedinou zaštiťující organizací pro gaelské sporty a že irská diaspora se z velké části nachází v odlehlých oblastech, zápas v hurlingu/shinty se Skotskem je vlastně jediným pravidelným utkáním, které výběr Irska absolvuje. GAA má tedy mezi sportovními organizacemi unikátní postavení – nevzbuzuje vášně prostřednictvím konfrontace s jinými národními výběry, ale naopak sdružováním všech Irů prostřednictvím gaelských sportů. I proto mezinárodní zápasy v gaelském fotbale a hurlingu nejsou a snad ani nemohou být důležitou součástí odkazu GAA v kulturní paměti.

Opak platí pro fotbalovou asociaci. Ta v posledních letech zažila mnoho případů, kdy se mladí talentovaní hráči z nacionalistického prostředí rozhodli reprezentovat raději Irskou republiku než Severní Irsko. Největší ránu zřejmě představoval hráč Manchesteru United Darren Gibson, který tento úmysl oznámil v roce 2007.¹²³ Pravidla pro reprezentování konkrétní země stanovuje FIFA. Hráč podle ní může reprezentovat zemi, ve které se narodil,

¹²² GAA. *An Chomhdháil Bhliantúil 2014*, s. 38-9.

¹²³ HASSAN, David, Shane MCCULLOUGH a Elizabeth MORELAND. North or South? Darron Gibson and the issue of player eligibility within Irish soccer. *Soccer and Society*, vol. 10, no. 6, s. 740.

žil v ní poslední dva roky nebo se v ní narodili jeho rodiče či prarodiče. Většina „přeběhlíků“ splňuje jedno nebo více kritérií, Gibson však nikoli. Díky Belfastské dohodě však má každý občan Severního Irsku nárok na irské i britské občanství. FAI, fotbalová asociace republiky, tyto příchozí samozřejmě s radostí vítá, IFA s ní tedy zahájila u FIFA správní řízení ohledně pravidel, podle kterých mohou hráči ze Severního Irsku reprezentovat republiku.¹²⁴

Během tohoto řízení proběhly další přestupy podobné tomu Gibsonovu a konečný verdikt padl v případě hráče Daniela Kearnse. FIFA rozhodla, že fotbalisté ze Severního Irsku jsou způsobilí reprezentovat jih, pokud vlastní irské občanství a nikdy nehráli za A tým severoirské reprezentace.¹²⁵ To tedy dělá ze všech mladých severoirských fotbalistů, především z těch, kteří pocházejí z katolického prostředí a hrají za dorostenecký a mládežnický výběr Severního Irsku, potenciální přeběhlíky. Pro IFA se jedná samozřejmě o velikou ránu. Finance a energie vložené do těchto hráčů jsou pro ni navždy ztracené, a co hůře, těží z nich jejich nejbližší konkurence.

Verdikt je o to palčivější, že o několik let dříve se FIFA zabývala případem, kdy si Katar „kupoval“ hráče z jiných zemí, aby tak zvýšil své sportovní úspěchy. Kvalitním fotbalistům, kteří se nedostávali do národních výběrů svých vlastních zemí, nabízel občanství a finanční odměnu, budou-li reprezentovat na mezinárodním poli právě Katar. To i přesto, že neměli s touto zemí žádnou vazbu skrze rodinu ani bydliště, ba v mnoha případech ji ani nikdy nenavštívili. V tomto případě FIFA rozhodla, že jednání Kataru je v rozporu s pravidly asociace, jelikož možnost reprezentovat zemi ve fotbale má být ctí a nikoli obchodním

¹²⁴ Tamtéž, s. 741.

¹²⁵ CAS 2010/A/2071. *Irish Football Association v/ Football Association of Ireland, Daniel Kearns and FIFA*. 27. září 2010, s. 3.

artiklem.¹²⁶ IFA pravděpodobně doufala v obdobné rozhodnutí i ve sporu s FAI, tohoto precedentu však nedokázala patřičně využít a FIFA shledala tento případ zcela odlišným.

IFA se zjevně vydala špatnou cestou. Pokusila se těmto přestupům zamezit právně, místo aby zjistila a posléze odstranila jejich příčiny. Ty mohou být mnohé a každý jim může přiřadit různou váhu. O problematice britské hymny již byla řeč, o stadionu, kde hraje severoirská reprezentace, a o fanoušcích bude pojednávat další kapitola. Dalším důvodem může být nedůvěra k IFA a špatná zkušenost s jejím jednáním. Tak tomu bylo podle vlastního vyjádření právě v případě Darrena Gibsona, který měl s IFA osobní spory, které vyvrcholily jeho vyřazením z nominace národního týmu, a proto využil šance hrát za republiku.¹²⁷

Někteří hráči se mohou rozhodovat na základě toho, že od mládí fandí spíše výběru republiky než severu, kvůli pocitu odtrženosti v převážně protestantském prostředí národního týmu nebo z čistě pragmatického očekávání dosažení větších sportovních úspěchů ve výběru republiky.¹²⁸ Skutečnost, že v Irské republice nejsou hráči stigmatizováni za svou víru a mládežnickou aktivitu v GAA, republice přidává na přitažlivosti.¹²⁹ Přístup fotbalové asociace, která vcelku otevřeně považuje tyto hráče za nevďěčníky, ne-li přímo zrádce, a její soudní pře situaci ještě vyostřily a jistě přispěly k tomu, že se podobné případy rozmnožily. Situace dosáhla fáze, kdy by se dalo hovořit o tzv. začarovaném kruhu: nedostatek hráčů

¹²⁶ HOLMES, Michael a David STOREY. „Transferring national allegiance: cultural affinity or flag of convenience?“ In: GILCHRIST, Paul a Russel HOLDEN, eds. *The politics of sport: community, mobility, identity*. London: Routledge, 2012, s. 106.

¹²⁷ MCNEILLY, Claire. Man Utd star: blame IFA for my defection to Republic. *Belfast Telegraph* [online]. 2007-09-08 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/man-utd-star-blame-ifa-for-my-defection-to-republic-28062815.html>.

¹²⁸ MCGEE, Darragh a Alan BAIRNER. Transcending the borders of Irish identity? Narratives of northern nationalist footballers in Northern Ireland. *International Review for the Sociology of Sport*, vol. 46, no. 4, s. 442-4.

¹²⁹ Tamtéž, s. 448.

z nacionalistického prostředí v severoirské reprezentaci vede k tomu, že za ni tito hráči hrát nechtějí.¹³⁰

Přístup IFA vynikl o to více, že ostatní fotbalisté, současní i bývalí reprezentanti, vyjadřovali odcházejícím hráčům spíše podporu. Za hlavní viníky měli atmosféru na stadionu a vzdávání cti britské hymně.¹³¹ Podobně se vyjádřila i ministryně sportu Caral Ni Chuilin, což by se od ní ostatně jako od členky Sinn Féin dalo očekávat. Zmínila však také svou osobní pro vizi vytvoření celoirského národního týmu.¹³² Tento názor není zcela ojedinělý, objevuje se jako možné řešení zmatku v nominacích obou výběrů snad již od odštěpení FAI v roce 1922. Tato myšlenka získala podporu i v nejvyšších politických patrech obou částí ostrova, první ministr Robinson se k němu však odmítl vyjádřit, protože takové diskuse považuje za politizaci sportu.¹³³

Společný výběr by pravděpodobně vedl k obrácení rolí a k domnělé či skutečné diskriminaci protestantů. Ti by mohli pro změnu utíkat do výběrů Anglie, Walesu nebo Skotska. Takový krok skutečně nepředstavuje řešení a snění politiků neberou vážně ani obě fotbalové asociace. Skutečnou nápravu může ostatně provést jedině sama IFA, ona je hlavním viníkem i obětí útěku talentovaných fotbalistů na jih. A soudě podle jejich počtu, obraz IFA jako sektářské asociace zůstává stále aktuální.

¹³⁰ WALSH, Dawn. *Split allegiances, soccer and sectarianism: Is the FAI creating soccer sectarianism in Northern Ireland?* Working Paper Series n°1: Sport, Conflict, and Reconciliation, 2012, s. 5.

¹³¹ PA. Paul McVeigh urges Irish FA to make radical changes. *The Independent* [online]. 2011-11-25 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/sport/football/international/paul-mcveigh-urges-irish-fa-to-make-radical-changes-6267825.html>.

¹³² BEACOM, Steven. James McClean right to play for Republic of Ireland: Sports Minister. *Belfast Telegraph* [online]. 2012-06-16 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/sport/football/international/james-mcclean-right-to-play-for-republic-of-ireland-sports-minister-28771292.html>.

¹³³ Enda Kenny and Martin McGuinness call for an All-Ireland football team. *Belfast Telegraph* [online]. 2012-06-16 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/sport/football/euro2016/enda-kenny-and-martin-mcguinness-call-for-allireland-football-team-28761345.html>.

6 Paměť stadionů

6.1 Stadiony GAA

Stadionům GAA se dá připsat takřka mučednická historie, a to v obou částech irského ostrova. Podle již několikrát citovaného Mikea Cronina jsou dokonce „*uchovány v krvi*.“¹³⁴ Je tomu jak kvůli jejich pojmenování, tak kvůli jejich mnohdy krvavé historii. Již byla řeč o krvavé neděli na hlavním stadionu GAA v Dublinu v roce 1920. Jeho pojmenování po arcibiskupovi Crokeovi, první patronu GAA, sice zůstalo, jeden z ochozů však dostal jméno Micheala Hogana, hráče, který byl při tomto incidentu zastřelen.¹³⁵

V prostředí Severního Irska je pak nejzářnějším případem stadion Casement Park v Belfastu. Nese jméno Rogera Casementa, britského diplomata, který v roce 1916 zorganizoval dodávku zbraní z Německa k připravovanému Velikonočnímu povstání. Několik měsíců po jeho neúspěchu se také stal jedním z těch, které britská správa za účast v povstání popravila. Oficiálně byl odsouzen jako zrádce, není tedy divu, že stadion nesoucí jeho jméno a asociace, která jej vlastní, jsou trnem v oku všem unionistům.¹³⁶ Jen stěží si lze představit historickou postavu, která by Iry a Brity více rozdělovala – pro jedny hrdina, který obětoval vlastní život ve snaze osvobodit irský národ od cizí nadvlády, pro druhé zrádce, který zneužil své funkce pro jednání s válečným nepřítelem, aby podpořil povstání na vlastní půdě Spojeného království. Snad jen první ministerský předseda Severního Irska James Craig by mohl severoirskou společnost polarizovat do stejné míry.

¹³⁴ CRONIN, Mike. Enshrined in Blood: The Naming of Gaelic Athletic Association Grounds and Clubs. *The Sports Historian*. 1998, vol. 18, no. 1 (vlastní překlad).

¹³⁵ Tamtéž, s. 91.

¹³⁶ BAIRNER, Alan. The cultural politics of remembrance: sport, place and memory in Belfast and Berlin. *International Journal of Cultural Policy*. 2008, vol. 14, no. 4, p. 423.

Není překvapující, že této postavy bylo a i nadále je využíváno právě v Belfastu. GAA v Severním Irsku byla už v předchozích kapitolách utvrzena z důslednějšího nacionalismu než její orgány na zbytku ostrova. Pojmenování největšího stadionu v regionu po nejvíce provokativní postavě v dějinách irského osvobozenického boje je zcela v souladu s jejím přístupem v dalších otázkách, jakými byla například již zmíněná projednávání pravidel 21 a 42. V době *Troubles* navíc stadion obdržel další mučednický a hrdinný odkaz, když byl v první polovině 70. let okupován britskou armádou a několik let poté posloužil jako místo k setkávání ozbrojenců z IRA.¹³⁷

Jména klubů a stadionů spadají do kompetence místních, nikoli centrálních orgánů GAA, a na úrovni hrabství zjevně není vůle na starých zvycích cokoli měnit ani 16 let po podepsání Belfastské dohody. Výjimkou jsou poháry a kluby, které mají za cíl upozornit na integrativní charakter asociace. Jedním z možných příkladů je Cuchulain Cup či klub základních škol Belfast Cuchulains – do obou jsou zapojeny děti z protestantského i katolického prostředí.¹³⁸ Cuchulain je postava sdílená v mytologiích obou komunit. Dopad pojmenování takovýchto aktivit je však ve srovnání s přítomností Casement Parku, který je výkladní skříní severoirské GAA, jen mizivý.

6.2 Irská fotbalová liga

Nikoli překvapivě lze stejně jako snad vše ostatní v Severním Irsku i fotbalové kluby rozdělit na katolické a protestantské. Nejedná se o to, že by zde snad působili hráči pouze z jedné komunity (ačkoli v minulosti tomu tak v několika případech bylo), ale spíše o jejich fanoušky a především o umístění jejich domácích stadionů. Rozdělení není úplně striktní,

¹³⁷ CRONIN, Mike. *Sport and nationalism in Ireland*, s. 98-9.

¹³⁸ ULSTER GAA. *Community outreach* [online]. [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://ulster.gaa.ie/community/community-outreach/>.

přínejmenším u nejúspěšnějších klubů je však zřejmé: hlavními konkurenty zde jsou protestantské Linfield a Glentoran a katolický Cliftonville. Dělit takto celou ligu je složitější, v roce 2002 šlo však vyzorovat, že z 20 prvoligových klubů spadaly pouze tři do katolicko-nacionalistické komunity.¹³⁹ Takto malý počet katolických klubů se dá vysvětlit jednak tím, že katolíci mají také své vlastní gaelské sporty, jednak již zmíněnou pohnutou historií klubů Belfast Celtic a Derry City.

Od 90. let se občasně vyskytují obavy z opakování historie těchto týmů v souvislosti s klubem Cliftonville, neúspěšnějším katolickým klubem současnosti a nedávné minulosti. Pře jeho zápasech s kluby Glentoran a Linfield se totiž také často opakují násilné střety a IFA je řeší zpravidla přesouváním zápasů ze Solitude, domácího hřiště Cliftonville v katolické části Belfastu, na hřiště soupeřů.¹⁴⁰ V posledních letech již k těmto případům nedochází, tyto kroky ale pověst IFA nadále poškodily. Zápas byly totiž přesouvány z bezpečnostních důvodů, vždy na úkor katolických klubů (kromě Cliftonville šlo také o Donegal Celtic) a k násilnostem stejně vždy docházelo.¹⁴¹ Navíc se často jedná právě o zápasy s Linfieltem: „*Linfield je tradičně vnímán jako protestantský klub pouze pro protestanty, který do nedávné doby takřka zcela odmítal zaměstnávat katolíky, jako hráče i na jiných pozicích.*“¹⁴² Tento přístup Linfield praktikoval především v době *Troubles*, od konce 80. let jej však začal měnit a dnes je v tomto směru zcela neutrálním klubem.¹⁴³

I další symboly však provázejí pověst tohoto klubu a některé z nich jsou v kulturní paměti uchovány ještě pevněji. Nejzřejmějším příkladem je stadion Linfieldu, již mnohokrát

¹³⁹ HASSAN, David. *A People Apart*, s. 75-6.

¹⁴⁰ BAIRNER, Alan a Peter SHIRLOW. The Territorial Politics of Soccer in Northern Ireland. In: ARMSTRONG, Gary a Richard GIULIANOTTI, eds. *Football Cultures and Identities*. Basingstoke: Macmillan, 2000, s. 158.

¹⁴¹ CRONIN, Mike. Catholics and Sport in Northern Ireland: Exclusiveness or Inclusiveness? *International Sports Studies*. 2001, vol. 21, no. 1, s. 35-7.

¹⁴² BAIRNER, Alan a Graham WALKER. Football Society and Northern Ireland: Linfield Football Club and the Case of Gerry Morgan. *Soccer and Society*. 2001, vol. 2, no. 1, s. 84 (vlastní překlad).

¹⁴³ JAMIESON, Teddy. *Whose Side Are You On?*, s. 170-2.

zmíněný Windsor Park. Po dlouhá léta bylo v jeho těsné blízkosti možné spatřit graffiti „*Taigs Keep Out*.“¹⁴⁴ Uvnitř stadionu byla atmosféra ještě méně vlídná. Folklórem zde byl především zpěv písně *Billy Boys*, ve které se fanoušci těší z toho, že se brodí po kolena ve feniánské krvi (text v příloze č. 2).¹⁴⁵ Zpěv této písně na zápasech byl zakázán, respektive začal být postihován individuálními sankcemi, až v dubnu 2014. A nikoli Linfieldem, nýbrž IFA. Komukoli, kdo by byl z této činnosti usvědčen, může být doživotně zakázán vstup na stadion a bude nahlášen PSNI. Sankcím by čelil i samotný klub. Linfield se proti tomuto zákazu ohradil: sektářství totiž není omezeno pouze na něj či na fotbal, ale na celou společnost, a proto takovéto kroky nejsou vhodné.¹⁴⁶

Opět je nutné podotknout, že k tomuto kroku se odhodlávala IFA snad až zbytečně dlouhou dobu. Navíc je poněkud nesmyslné zakázat tento popěvek pouze jednomu konkrétnímu klubu. Sektářské a jiné nevhodné popěvky je sice IFA zavázána trestat obecně (stejně jako GAA a IRFU), ale trestem je pouze pokuta v maximální výši 1000 £, Linfieldu tedy stanovuje značně přísnější pravidla.¹⁴⁷ Jedná se nicméně o jeden z nejdůležitějších kroků asociace k „očistění“ její pověsti jako protestantské organizace. Navíc snad jeden z nejsnazších, jelikož lze k němu jen těžko vznést protesty – vzývání k násilí na opačné komunitě se nedá ospravedlnit „tradičností“ písně ani ničím jiným. Pověstí Linfieldu a s ním spjatého Windsor parku utrpěla také severoirská reprezentace, která tento stadion využívá pro

¹⁴⁴ „*Taigs*“ je hanlivý výraz pro katolíky. SHIRLOW, Peter. Sport, Leisure and Territory in Belfast. In: BAIRNER, Alan (ed.). *Sport and the Irish*, s. 228.

¹⁴⁵ „Feniáni“ je další hanlivé označení pro katolíky a nacionalisty. Text písně, která je také používána fanoušky Glasgow Rangers, byl převzat zde: UK: The bitter divide. *BBC News* [online]. 1999-06-02 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/359039.stm.

¹⁴⁶ Irish FA bans 'Billy Boys' song for Linfield fans. *BBC News* [online]. 2014-04-16 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/sport/0/football/27054281>.

¹⁴⁷ Spectator behaviour at sporting events. *NI direct* [online]. [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <http://www.nidirect.gov.uk/index/information-and-services/leisure-home-and-community/leisure-and-recreation/sport/spectators>.

své domácí zápasy. Většina katolíků se obává podobně sektářské atmosféry jako na zápasech Linfieldu, a proto raději podporuje reprezentaci Irské republiky.¹⁴⁸

6.3 Windsor Park – skutečně národní stadion?

Ačkoli skutečnost, že se stadion nazývá podle rodu britské královské rodiny, může být pro mnoho nacionalistů problematická, jedná se spíše o malichernost ve srovnání s výše zmíněnými nenávisnými popěvkami na stadionu a graffiti v jeho okolí. Všechny tyto problémy provází kromě Linfieldu i reprezentaci Severního Irska, a to pouze kvůli sdílení stejného stadionu. Diskriminace katolíků například nikdy v národním týmu neexistovala – alespoň ne tak otevřeně jako právě v případě Linfieldu. Z toho důvodu doporučil v roce 2001 poradní panel Ministerstvu pro kulturu, umění a volný čas zbavit se stigmatu jménem Windsor Park a postavit zcela nový stadion, který by lépe odpovídal přívlastku „národní“. Další doporučení pak mířilo přímo na IFA, která se měla vážněji zabývat problematikou sektářské atmosféry na fotbalových zápasech.¹⁴⁹

Tato dvě doporučení čekal v následujících letech velmi odlišný osud. Stavba nového národního stadionu se stala předmětem sporů mezi politiky, vedením IFA a vedením jednotlivých klubů. Původní projekt z roku 2004 počítal se stavbou víceúčelového stadionu, který by spolu s IFA mohla využívat i GAA a IRFU. Jako místo bylo zvoleno zavřené vězení Maze, které čekala demolice. Věznice, která se nachází několik kilometrů jihozápadně od Belfastu, má však velmi pohnutou historii. Právě zde totiž v roce 1981 zemřelo 10 členů IRA na následky hladovky, kterou chtěli dosáhnout přidělení statusu politických vězňů. To bylo samozřejmě problematické především pro nacionalisty, pro něž by stadion na tomto místě

¹⁴⁸ MAGEE, Jonathan. Football supporters, rivalry and Protestant fragmentation in Northern Ireland. In: *Sport and the Irish*, s. 179-81.

¹⁴⁹ BAIRNER, Alan. *Inclusive Soccer – Exclusive Politics?*, s. 278-9.

mohl znamenat znesvěcení památky. GAA přesto poněkud překvapivě s projektem souhlasila, ač zdráhavě.¹⁵⁰

Úlohy opozice se nakonec zhostila Sinn Féin. Proti stavbě stadionu na kontroverzním pozemku nic nenamítala, podmínila však svou podporu tím, že součástí projektu bude i stavba střediska pro překonání konfliktu. Proti tomu však vystoupili unionisté, kteří se obávali, že by středisko mohlo sloužit jako svatyně republikánských teroristů. V roce 2008 tedy projekt výstavby nového národního stadionu na místě vězení Maze zkrachoval.¹⁵¹ Vítěznou alternativou se stala rekonstrukce a rozšíření Windsor Parku, který tak bude i nadále sloužit Linfieldu i národní reprezentaci. Ani to se samozřejmě neobešlo bez protestů, především ze strany ostatních klubů, které to považovali za zvýhodňování nejbohatšího klubu v lize.¹⁵²

IFA dokázala tyto protesty zpacifikovat a vášně všech ostatních protagonistů byly uklidněny tím, že přestavba Windsor Parku je jen součástí rozsáhlého projektu severoirské exekutivy pro podporu sportu, jehož účet by měl dosahovat 110 milionů liber. Z toho 31 milionů půjde na Windsor Park, dvojnásobnou částku obdrží GAA pro rekonstrukci Casement Parku a zbylých 17 milionů využije IRFU.¹⁵³ Je politováníhodné, že místo nového víceúčelového národního stadionu se severoirská exekutiva rozhodla podpořit rekonstrukci tří největších stadionů patřících třem největším sportovním organizacím odděleně. Bylo by zajímavé sledovat, jak by se GAA vyrovnala s tím, že sdílí stadion s IFA a s IRFU. Zcela

¹⁵⁰ HASSAN, David. An Opportunity for a New Beginning: Soccer, Irish Nationalists and the Construction of a new Multi-Sports Stadium for Northern Ireland. *Soccer and Society*, 2006, vol. 7, no. 2-3, s. 341-2; 347.

¹⁵¹ HASSAN, David a Philip O'KANE. Terrorism and the abnormality of sport in Northern Ireland. *International Review for the Sociology of Sport*, 2012, vol. 47, no. 3, s. 399.

¹⁵² ERWIN, Alan. Windsor upgrade would disadvantage other clubs, court told. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-05-22 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/windsor-upgrade-would-disadvantage-other-clubs-court-told-29286194.html>.

¹⁵³ £31m to redevelop football stadium. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-12-20 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/31m-to-redevelop-football-stadium-29856732.html>.

paradoxní pak je, že problematická stavba na místě vězení Maze, která původní projekt národního stadionu zastavila, byla nakonec stejně schválena.¹⁵⁴

Windsor Park tedy zůstává i nadále domácím hřištěm severoirského fotbalového výběru, navzdory doporučení expertů i bývalých reprezentantů stadion opustit. To je možné především díky tomu, že druhé doporučení poradního panelu z roku 2001 se podařilo poměrně úspěšně implementovat. Zodpovědnost za to nese především Michael Boyd, muž, kterého IFA najala již v roce 2000 na nově vytvořenou pozici referenta pro vztahy mezi komunitami. Ten krátce po svém příchodu přiměl asociaci financovat program *Football for All* (FFA), který měl za cíl zcela změnit atmosféru na fotbalových zápasech Severního Irsku.¹⁵⁵

Situaci, v jaké se tehdy IFA, reprezentace Severního Irsku a její příznivci nacházeli, nejlépe ilustruje případ Neila Lennona. Severoirský reprezentant přestoupil v 2001 do Celticu Glasgow, klubu tradičně spjatého s tamním katolickým obyvatelstvem. Následoval zápas Severního Irsku proti Norsku, kdy se ozýval ze všech stran stadionu pískot, kdykoli se Lennon dotkl míče. Nedlouho poté se uskutečnil další mezinárodní zápas, tentokrát na Kypru, kde měl být Lennon dokonce kapitánem. Krátce před zápasem obdržela BBC telefonát, ve kterém kdosi vyhrožoval Lennonovi zabitím, pokud nastoupí. Lennon zápas neodehrál a ukončil kariéru v národním týmu.¹⁵⁶

Jakkoli se jedná o extrémní případ, vystihuje atmosféru, které museli katoličtí hráči i fanoušci při zápasech čelit. Podobným případům měl do budoucna projekt FFA zabránit. Jeho hlavním nástrojem se stala práce s mládeží a spolupráce s oficiálním fanklubem reprezentace. Druhá jmenovaná dala vzniknout novým popěvkům, které měly nahradit sektářské písně typu

¹⁵⁴ MCDONALD, Henry. Maze prison redevelopment gets green light. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-04-18 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/uk/2013/apr/18/maze-prison-redevelopment-green-light>.

¹⁵⁵ JAMIESON, Teddy. *Whose Side Are You On?*, s. 246-8.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 254-7.

Billy Boys – nejlépe se uchytila píseň *We're not Brazil, We're northern Ireland* (text v příloze č. 2.). FFA má za sebou i řadu dalších iniciativ, které měly za cíl smířit obě komunity a sjednotit je pod praporem národního fotbalového týmu.¹⁵⁷ Projekt záhy dosáhl výrazných úspěchů a mezinárodní podpory od UEFA, FIFA, a Evropské unie, která jej financuje skrze program PEACE, který má na starost podporu mírového uspořádání v Severním Irsku.¹⁵⁸

Oficiální fanklub severoirské reprezentace dokonce v roce 2006 obdržel ocenění a jeho členové byli vyhlášeni nejlepšími fanoušky v Evropě.¹⁵⁹ O čtyři roky později získala Irská fotbalová asociace za FFA pochvalu i od Evropského komisaře pro regionální politiku, Johannese Hahna.¹⁶⁰ Počátkem roku 2013 pak byl FFA zvolen projektem týdne a byl představen na konferenci v Bruselu.¹⁶¹ Domácí i mezinárodní uznání vedlo IFA k tomu, aby FFA vyzdvihovala jako symbol úspěchu v boji proti sektářství ve sportu. Tento projekt je i jedním z hlavních pilířů strategie asociace pro roky 2013-2018. Dalším milníkem má být v tomto ohledu rok 2015, kdy se asociace chystá vydat nový manuál pro fanoušky, ve kterém se zaměří na vhodnost používání konkrétních vlajek, popěveků a obecně na správné chování na stadionech.¹⁶²

Bylo tedy velkým překvapením, když v létě 2013 IFA oznámila, že ruší funkci referenta pro vztahy mezi komunitami, což automaticky znamenalo odchod Michaela Boyda z asociace. Po několika týdnech nejistoty a veřejné kritiky IFA upřesnila, že zároveň s tímto krokem vytváří zcela novou pozici s podobnou agendou, o kterou se bude Boyd moci samozřejmě zase ucházet. Muž, který pomohl přetvořit obraz severoirské fotbalové

¹⁵⁷ IFA. *We're not Brazil... We're Northern Ireland*, s. 22.

¹⁵⁸ IFA. *Activity Report 2013-2014*, s. 26.

¹⁵⁹ BOYD, Michael. *Brussels International Supporters Award 2006* [online]. 2006-09-06 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.irishfa.com/news/item/2430/brussels-international-supporters-award-2006/>.

¹⁶⁰ IFA. *European Commission praise Football for All* [online]. 2010-10-14 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.irishfa.com/the-ifa-community-relations/item/6024/european-commission-praise-football-for-all/>.

¹⁶¹ INFOREGIO. *Project of the Week: Football as a hook to promote peace and reconciliation in Northern Ireland* [online]. 2013-01-30 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/newsroom/detail.cfm?id=424&LAN=EN.

¹⁶² IFA. *We're not Brazil... We're Northern Ireland*, s. 17; 22.

reprezentace a vůbec celé IFA, tak i nadále může pokračovat v projektu FFA, u jehož zrodu stál.¹⁶³ Podle průzkumu veřejného mínění z roku 2009 si právě v důsledku úspěchu tohoto projektu 80 % dotázaných myslelo, že IFA pracuje pro celou společnost.¹⁶⁴

Podobné průzkumy z předchozího období bohužel nejsou k dispozici, je však téměř jisté, že lepšího výsledku by IFA nikdy dříve nebyla schopna dosáhnout. Výhrůžky některým hráčům se objevují dodnes: další reprezentant a hráč Celticu, Niall McGinn obdržel v obálce kulku a Lennonovi přišly dvě dopisní bomby poté, co se stal v roce 2010 trenérem téhož týmu.¹⁶⁵ Jedná se však o naprosté výjimky, jinak je takřka nemožné představit si opakování situace z let 2001-2002, kdy se proti jednomu hráči postavil celý stadion. V tomto směru je úspěch práce Michaela Boyda a FFA nezpochybnitelný.

Je zvláštní, že na první pohled jednodušší řešení otázky přístupnosti národního stadionu pro obě komunity, tedy postavení úplně nového stadionu bez kontroverzní minulosti, ztroskotalo. A ztroskotalo právě na minulosti místa, kde měl nový stadion stát. Značně komplikovanější a dlouhodobější proces, který neměl za cíl nic menšího než změnit chování lidí, se oproti tomu podařilo uskutečnit. Ukázalo se, že při správném vedení a propagaci takto ambiciózního projektu a v kombinaci s postihy za neslušné chování lze i z Windsor Parku udělat skutečně národní stadion. Skutečnost, že se stále jedná o domácí hřiště Linfieldu, může být pro mnoho fanoušků stále nepříjemná, nicméně se nejedná o nic nepřijatelného. Ostatně i obraz Linfieldu se za poslední dvě dekády zcela proměnil. První vážná zkouška pro nově zrekonstruovaný Windsor Park nastane začátkem roku 2016, kdy by měl výběr Severního

¹⁶³ MCNEILLY, Claire. Own-goal headed off by IFA as man who changed its image avoids the jobs axe. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-05-22 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/owngoal-headed-off-by-ifa-as-man-who-changed-its-image-avoids-the-jobs-axe-29518488.html>.

¹⁶⁴ IFA. *Economic Evaluation of the IFA's Football for All Project*. March 2012, s. 5.

¹⁶⁵ JAMIESON, Teddy. *Whose Side Are You On?*, s. 274; 301.

Irska hostit v přátelském zápase Anglii.¹⁶⁶ Zajímavějšího soupeře si pro nový národní stadion zvolit nešlo.

¹⁶⁶ BEACOM, Steven. England are the first choice to open the new Windsor Park. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-05-22 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/sport/football/international/england-are-first-choice-to-open-the-new-windsor-park-30670799.html>.

7 Diskuse

Co tedy vypovídá předchozí kapitola o obou sportovních asociacích a jejich pozici v kulturní paměti dvou odlišných komunit Severního Irsku? U každé z nich je nutné dojít k opačnému závěru. IFA za posledních 15 let v podstatě pozbyla svou funkci v kulturní paměti unionistů a protestantů, jediným symbolem, který ji ještě stále zbývá, je britská národní hymna, kterou hraje před vybranými zápasy. Jedná se však o více než pouhé opuštění této funkce. IFA tím získala pozici zcela jinou, a ta se nachází v identitě severoirské – poněkud mladé, ještě zdaleka nedosahující intenzity identit doposud dominantních, ale rozvíjející se a s velkým potenciálem do budoucna, jelikož se k ní hlásí především mladší generace.¹⁶⁷

Nejedná se zde o apokalyptickou vizi kolektivního a kulturního zapomnění, které připisuje Assmann všem zmizelým národům.¹⁶⁸ IFA si osvojila zcela novou pozici, která může být společná všem skupinám severoirské společnosti, mají-li zájem o sport, a vyhraňují se vůči jiným sociálním skupinám pouze ve sportovní aréně v mezinárodních zápasech. Jednoduše řečeno, stala (či stává) se standardní sportovní organizací, která nerozděluje společnost – ve své nové roli může naopak napomoci ji stmelit. Tato transformace není kompletní, změna předzápasové hymny je však posledním důležitým krokem, který k jejímu uskutečnění schází. Pro to, aby se IFA ujala jako objekt severoirské kulturní identity, je také třeba uplynutí času několika generací a podobný vývoj i v jiných oblastech kultury – jedná se o dlouhodobý a komplexní proces, který je teprve na počátku a který se nemusí dočkat úspěšného konce.

¹⁶⁷ Více např.: NÍ LAOIRE, Caitriona Discourses of nation among migrants from Northern Ireland: Irishness, Britishness and the spaces in-between. *Scottish Geographical Journal*, 2002, vol. 118, no. 3, s. 193-6; MCAULEY, James W. a Jonathan TONGE. Britishness (and Irishness) in Northern Ireland since the Good Friday Agreement. *Parliamentary Affairs*. 2010, vol. 63, no. 2, s. 275-7.

¹⁶⁸ ASSMANN, Jan. *Kultura a paměť*, s. 139.

GAA představuje velmi odlišný případ. Velice kontroverzní pravidlo 21 sice bylo krátce po přijetí Belfastské dohody zrušeno, bylo by však přehnané tvrdit, že tento moment „[...] rozkládá ústřední význam GAA jako zástupce historicky vybudované irské identity.“¹⁶⁹ Jelikož celé pravidlo dávalo smysl pouze v prostředí Severního Irsku, je třeba hledět na tento klíčový moment právě z této perspektivy. A skutečností zůstává, že naprostá většina zástupců GAA v Severním Irsku byla proti zrušení pravidla a byla pouze přehlasována svými kolegy z republiky, na které nemělo pravidlo ani jeho zrušení přímý dopad. To vše navíc v době, kdy se policie v Severním Irsku měla zcela proměnit a k bojkotu přijímání jejích členů již nebyl důvod.

Velmi podobné události se odehrály ohledně úpravy pravidla 42 a návštěvy královny v Croke Parku. Tyto události se naopak přímo nedotýkaly právě zástupců ze Severního Irsku, pouze kvůli jejich symbolickému charakteru se opět postavili proti většině GAA. Severoirská část asociace se tedy ukázala jako o mnoho konzervativnější než celý její zbytek. Je pravda, že její pozice je křehčí, jelikož katolicko-nacionalistická komunita, o kterou se opírá, zde tvoří menšinu – právě proto by ale bylo vhodné vytvořit přívětivé prostředí i pro osoby mimo tuto komunitu. Tato myšlenka by se dala označit jak za idealistickou, tak za pragmatickou, skutečností nicméně zůstává, že pragmatismus v podání severoirské GAA je chápán jako přilnutí ke starým zásadám a tradicím.

Kulturní paměť, která se ocitá v rozporu s realitou současnosti, označuje Assmann za anachronní.¹⁷⁰ Bylo by příkré a nepřesné označit takto i severoirskou GAA, dá se však alespoň říci, že adaptace na novou realitu, která nastala po roce 1998, se v této asociaci ještě zcela neuskutečnila, a mnoho na tom nemění ani rostoucí počet aktivit pro mládež z obou komunit, na kterých GAA spolupracuje s IFA a IRFU. Odlišný názor by pak mohli vznést

¹⁶⁹ HASSAN, David. *The Gaelic Athletic Association, Rule 21 and Police Reform in Northern Ireland*, s. 75 (vlastní překlad).

¹⁷⁰ ASSMANN, Jan. *Kultura a paměť*, s. 27.

kritici konsociačního modelu, podle kterých by naopak přístup GAA v novém uspořádání zcela zapadal, jelikož vyžaduje zaujímání jasně vyhraněných pozic, což GAA činí – zcela jasně se řadí k nacionalisticko-katolické komunitě.¹⁷¹ Někteří dokonce viní GAA z úsilí o demontáž severoirského státu a politické sjednocení ostrova.¹⁷² To se však zdá být přehnané, GAA se například nijak nestavěla do cesty Belfastské dohody, na základě které konečně uznala legitimní existenci Severního Irsku i Irská republika.

Jaký byl vliv nového politicko-společenského uspořádání na změny, kterými obě organizace od roku 1998 prošly? Předně je třeba zmínit dva oficiální dokumenty, které vyšly krátce po zavedení nových pořádků. Prvním je Pattenova zpráva, která vyvinula přímý tlak na zrušení pravidla 21 v GAA. Úspěšně, avšak znovu je třeba připomenout pozici severoirských buněk. Druhou je již rovněž zmíněné doporučení poradního panelu ministerstva, které apelovalo hlavně na IFA. Doporučení, které mělo politické vedení Severního Irsku pevně ve svých rukou, se nakonec kvůli veskrze malicherné rozmišce (zejména ve světle jejího vyústění) nepodařilo realizovat. Stadion, který by hostil nejdůležitější zápasy všech tří nejpopulárnějších sportů, by byl velkým symbolickým i reálným vítězstvím konsociačního modelu v oblasti sportu. V tomto ohledu však politická elita zcela selhala.

Skutečností je, že jakkoli je sport v Severním Irsku populární, není to zrovna prioritární exekutivy, což jí ani není možné mít za zlé. V demokratickém státě také není možné, aby přímo zasahoval do vedení nezávislých sportovních asociací, takže v podstatě jediná další páka, kterou mají politici k dispozici, je distribuce veřejných financí. Zde byly vidět náznaky, například tlak na IFA, aby zrušila zákaz hraní o nedělích a zkulivovala atmosféru na fotbalových zápasech. Využívání hymen, vlajek či jména stadionů však nechává exekutiva zcela stranou, přestože se její zástupci při návštěvě zápasů demonstrativně právě těmto

¹⁷¹ HASSAN, David. *An Opportunity for a New Beginning*, s. 342.

¹⁷² CRONIN, Mike. *Catholics and Sport in Northern Ireland*, s. 32.

symbolům vyhýbají. Jedná se také o nejuvýběšnější témata, podobné kroky by tedy mohly znamenat politickou sebevraždu.

Politické vedení přispívalo alespoň finančně na sportovní projekty, které měly za cíl sblížit obě komunity, a konec konců i na slavnou iniciativu IFA *Football for All*. Finanční podpory se asociacím dostává i od nadnárodních institucí jako EU či UEFA. Nelze také vyžadovat iniciaci všech změn pouze od nejvyšších autorit. V nové smířlivé atmosféře míru by se dala očekávat také vlastní aktivita obou asociací směrem k integraci členů z opačné komunity.

Vlastní snaha měla zřejmě větší vliv než cokoli jiného, což se projevilo především v případě IFA. Zlepšení atmosféry na fotbalových zápasech sice bylo doporučeno shora, celá věc pak ale byla pouze v kompetenci Michaela Boyda a jeho nadřízených. Kdysi nemyslitelná proměna Windsor Parku se dá připsat především jemu a dalším aktivistům spojeným s iniciativou *Football for All*. Stejně tak vnitřní debata o zrušení a později úpravě pravidla 42 GAA a aktivity lokálních klubů, které spolupracují s protestantskou církví či armádou, jsou činnostmi ryze autonomními. Nelze je však připsat přímo konsociačnímu uspořádání země, vliv má spíše prostá absence konfliktu a jeho odmítnutí naprostou většinou veřejnosti.

A jak se dá vysvětlit odlišný vývoj obou sportovních asociací po roce 1998? Především je nutné si uvědomit odlišnou výchozí pozici obou asociací. GAA se již od svého vzniku profiluje jako organizace, která pečuje o irskou kulturu jako celek, nikoli pouze o sport. V Severním Irsku vyvíjí energii především v otázce irského jazyka, který se zde snaží udržet naživu. I minulost asociace je mnohem více poznamenána nacionalismem. Nejde až tak o její počátky, kdy ji de facto řídilo Irské republikánské bratrstvo, živější jsou spíše vazby na IRA v období *Troubles*. Navíc všechny zásadní změny nemůže severoirská GAA provádět sama, musí jednat v koordinaci se zbytkem ostrova a s ústředním vedením asociace.

Jak však dokázalo několik předchozích příkladů, pokud by mohla tato část organizace jednat samostatně, snažila by se spíše upevnit svou pozici mezi nacionalisty než vyjít vstříc ostatním skupinám společnosti. Hlavní snahou tedy je udržet či dokonce posílit svůj obraz jako objektu kulturní paměti mezi nacionalisty, držet kurs nastavený v 80. letech předminulého století a stavět se proti jakýmkoli změnám v původních pravidlech. Ani mezinárodní nátlak na odstranění pravidla 21 tento přístup u většiny severoirské GAA nezměnil.

Hlavním důvodem této zatvzelenosti je zřejmě obava o životaschopnost asociace v zemi, kde většinu společnosti tvoří protestanté (ačkoliv již jen těsnou a zřejmě nikoli na dlouho). Fotbal je stejně atraktivní pro všechny složky společnosti, GAA však spoléhá takřka výhradně na katolicko-nacionalistickou komunitu. Místo snahy o větší pluralitu své členské základny se tedy asociace v Severním Irsku rozhodla ještě více zdůraznit svou exkluzivitu a nezpochybnitelnou příslušnost k irskému národu. To je i jeden z důsledků období *Troubles*, kdy asociace získala takřka mučednický status a stala se nejvýznamnější kulturní institucí pro severoirské nacionalisty.¹⁷³

GAA také schází nadnárodní regulátor, kterého má k dispozici v podobě UEFA a FIFA fotbalová asociace. Obě organizace jednak pomáhají zviditelnit protisektářské a protirasistické aktivity IFA, ale hlavně ignorováním zákazu hraní o nedělích sejmuly z IFA zodpovědnost za takový krok. Těm, kteří nedělnímu fotbalu aplaudují jako posunu k „normálnosti“, respektive ztrátě exkluzivity, o kterou nestáli, IFA vysvětlení nedluží. Těm, kteří tento krok kritizují, může asociace, alespoň v případě mezinárodních zápasů, předložit nadnárodní orgány jako hlavní viníky a sehrát pouze úlohu bezmocné malé fotbalové asociace v neúprosném světě sportovního byznysu.

¹⁷³ HASSAN, David. The GAA in Ulster. In *The Gaelic Athletic Association, 1884-2009*, s. 87-8.

Za alternativu nadnárodního regulátora v případě GAA by se dalo považovat centrální vedení asociace v Croke Parku, to je však jen slabá náhrada. Byly to sice právě zástupci z republiky, kteří vyvíjeli tlak na severoirské protějšky v těch nejvíce kontroverzních případech, jinak ale ani ústředí GAA příliš nehýřilo kroky, které by měly vést ke smíření obou komunit v Severním Irsku. Jako ilustrativní příklad lze znovu zmínit slavnostní mši k 125. výročí založení asociace, kterou GAA demonstrovala své pokračující sepětí s katolickou církví.

Výzkum tedy prokázal, že obě sportovní asociace se vydaly po roce 1998 odlišným směrem. Zatímco jedna změnila svou roli ve společnosti, druhá vkládá veškerou energii na uchování té původní. Konsociačnímu uspořádání Severního Irsku lze přisoudit přímý vliv pouze v otázkách distribuce veřejných financí a očividné diskriminace, již pomohl odstranit. Jinak mělo na vývoj obou asociací vliv především mírové prostředí v zemi, které vzbuzuje a podporuje vlastní iniciativu ke změně obrazu asociací (tedy alespoň v případě IFA), a jako další pozitivní aktér se ukázaly nadnárodní organizace včetně Evropské unie. Tyto výsledky by bylo vhodné doplnit etnografickým výzkumem v prostředí severoirských stadionů či v obou asociacích a orálně historickými rozhovory se členy, funkcionáři a fanoušky. Snad na ně v blízké budoucnosti dojde.

Závěr

Gaelská atletická asociace i Irská fotbalová asociace prodělaly od roku 1998 významný vývoj a je pravděpodobné, že jejich směřování v prvních letech míru po skončení tři dekády trvajícího konfliktu bude určující pro jejich dlouhodobější budoucnost. GAA zrušila své nejkontroverznější pravidlo, které zakazovalo členům severoirských bezpečnostních složek členství v asociaci, čímž přestala otevřeně zpochybňovat legitimitu a legalitu autonomního Severního Irska. Stalo se tak však proti přání většiny severoirských organizací asociace, které hodlaly tento krok odsouvat alespoň do úspěšného provedení policejní reformy, která měla navýšit počet katolíků v policii Severního Irska z pouhé desetiny na přibližně polovinu. I v jiných případech se GAA v Severním Irsku chovala konzervativněji než zbytek asociace. Dává tím tak najevo, že i v „novém“ Severním Irsku si hodlá udržovat svůj dlouhodobý status ochránce irské kultury a snaží se zůstat pevnou součástí kulturní paměti nacionalistů.

Irská fotbalová asociace oproti tomu prodělala velikou změnu. Její hlavní složkou bylo takřka naprosté vymýcení sektářských symbolů a popěvek z fotbalových stadionů Severního Irska a zrušení zákazu hraní zápasů o nedělích, což byl dlouhodobý ústupek protestantské církvi. Stále má před sebou několik výzev, především v podobě rozhodnutí severoirských fotbalistů hrát raději za reprezentaci Irské republiky. K tomu je vede nejčastěji odpor k předzápasové nutnosti projevit úctu britské hymně a někdy arogantní chování vedení IFA. Již nyní se však dá říct, že IFA se vzdala svého místa v unionisticko-protestantské kulturní identitě a začleňuje se do identity severoirské, ještě ne zcela rozvinuté. Výměna hymny *God Save the Queen* za píseň, která by byla blízká unionistům i nacionalistům, je dalším logickým a nezbytným krokem.

Rozdíl v nynější pozici obou asociací je dán jejich historickým i současným kontextem. GAA vznikla jako irská kulturní organizace v opozici vůči kultuře britské a především její severoirská část má i dnes potřebu tomuto vlivu čelit a bránit tak svébytnou irskou kulturu, především sport. Zjevně vidí svou nynější situaci jako analogickou k postavení celé GAA před vznikem Irského svobodného státu. Naproti tomu IFA vznikla jako výhradně sportovní organizace, a přestože se uchytila především v protestantských oblastech, sama jinde než ve sportu činná nebyla. Bouřlivý politicko-společenský vývoj ostrova ve 20. století však vedl k tomu, že i IFA byla zpolitizována. Po roce 1998 dostala šanci se tohoto nechtěného postavení zbavit a do velké míry ji využila.

Podarilo se taktéž identifikovat viníky rušného vývoje v obou asociacích za posledních 16 let. Nikoli překvapivě sehrálo největší roli ukončení ozbrojeného konfliktu a nová atmosféra míru ve společnosti, která inspirovala obě asociace k provedení změn, kterými by se přiblížily k protějším komunitám. Nový konsociační model, který má sblížovat organizace z opačných názorových pólů a vytvářet kompromisní řešení, měl také svůj vliv. Jednoznačně se mu dá připsat ale pouze tam, kde severoirská exekutiva tlačila na změny, jako tomu bylo například v případě pravidla 21 GAA nebo nevhodného chování fotbalových fanoušků. V případě samotných sportovních asociací blízká spolupráce zafungovala především tam, kde se rozdělávaly veřejné finance. Neshody šly také stranou v případě sportovních turnajů, přednášek a dalších projektů, které mají přispět sportem ke sblížení členů obou komunit regionu. Ty jsou opět spolufinancovány veřejně, ale i z rozpočtů mezinárodních organizací jako Evropská unie nebo UEFA. I ty dílem přispěly k proměně obou největších severoirských sportovních asociací, ač ta proběhla ve velmi odlišné míře.

Summary

The master thesis *The Gaelic Athletic Association and the Irish Football Association in the cultural memory of the citizens of Northern Ireland* analyses the development of the two biggest sporting bodies of the region after the signing of the Belfast Agreement of 1998. This act was supposed not only to end the long-lasting violence but also to bring the two communities in strife together by establishing a new consociational regime. This paper uses Jan Assmann's theory of cultural memory to analyze how these associations evolved as objects in their respective cultural identities, i.e. GAA in the Catholic/nationalist one and the IFA in the Protestant/unionist identity.

The findings show a very different development between the two organizations. Whereas the IFA largely gave up its distinctive symbols that made it an important part of the Protestant/unionist cultural memory, the GAA in Northern Ireland reinforced such features and strengthened its position among the nationalists and the Catholics. This is mainly to its very firm historical links to this particular identity and the fear of becoming marginalized by British sports if it gives up its distinctive characteristics. The post-conflict atmosphere of peace had the major influence on the development of both associations after 1998, although the newly created consociational regime and supranational institutions had an impact, too.

Bibliografie

1) Primární zdroje

a) Zprávy denního tisku:

£31m to redevelop football stadium. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-12-20 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/31m-to-redevelop-football-stadium-29856732.html>.

10 alternatives to God Save the Queen. *Belfast Telegraph* [online]. 2011-11-25 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/sport/football/international/article28729102.ece>.

BEACOM, Steven. England are the first choice to open the new Windsor Park. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-05-22 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/sport/football/international/england-are-first-choice-to-open-the-new-windsor-park-30670799.html>.

BEACOM, Steven. James McClean right to play for Republic of Ireland: Sports Minister. *Belfast Telegraph* [online]. 2012-06-16 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/sport/football/international/james-mcclean-right-to-play-for-republic-of-ireland-sports-minister-28771292.html>.

Brought to book, GAA's fall-out with Irish president Douglas Hyde. *Belfast Telegraph* [online]. 2012-09-25 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/republic-of-ireland/brought-to-book-gaas-fallout-with-irish-president-douglas-hyde-28866753.html>.

Civil servant told to remove GAA flag from car. *Belfast Telegraph* [online]. 2008-09-12 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/civil-servant-told-to-remove-gaa-flag-from-car-28447159.html>.

Croke Park: Queen in emotionally charged visit. *BBC News* [online]. 2011-05-18 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-13434653>.

DUP's Peter Robinson attends GAA match. *Belfast Telegraph* [online]. 2012-01-28 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/dups-peter-robinson-attends-gaa-match-28709834.html>.

Enda Kenny and Martin McGuinness call for an All-Ireland football team. *Belfast Telegraph* [online]. 2012-06-16 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/sport/football/euro2016/enda-kenny-and-martin-mcguinness-call-for-allireland-football-team-28761345.html>.

ERWIN, Alan. Windsor upgrade would disadvantage other clubs, court told. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-05-22 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/windsor-upgrade-would-disadvantage-other-clubs-court-told-29286194.html>.

GAA opens gates to soccer and rugby. *Sunday Times*. 17. dubna 2005. Cit. In: FULTON, Gareth a BAIRNER, Alan. *Sport, Space and National Identity in Ireland*, s. 68.

GAA: Michael Murphy says most players would prefer to see pre-match parade scrapped. *Sky Sports* [online]. 2014-06-11 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www1.skysports.com/gaelic-football/news/12040/9345127/gaa-michael-murphy-says-most-players-would-prefer-to-see-pre-match-parade-scrapped>.

Gerry Adams hurls tribute at unionist icon Edward Carson with GAA trophy. *Belfast Telegraph* [online]. 2010-07-20 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/gerry-adams-hurls-tribute-at-unionist-icon-edward-carson-with-gaa-trophy-28547804.html>.

GRACEY, Jim. Football: Sunday best for Michael. *Belfast Telegraph* [online]. 2004-12-27 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/imported/football-sunday-best-for-michael-28203737.html>.

HENRY, Lesley-Anne. Sunday game kicks off Irish League's new era. *Belfast Telegraph* [online]. 2008-09-08 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/sunday-game-kicks-off-irish-leagues-new-era-28446517.html>.

CHRISAFIS, Angelique. Croke Park opens its doors to 'foreign' sports. *The Guardian* [online]. 2005-04-18 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/football/2005/apr/18/newsstory.sport3>.

Irish FA bans 'Billy Boys' song for Linfield fans. *BBC News* [online]. 2014-04-16 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/sport/0/football/27054281>.

KILPATRICK, Chris. GAA and Ministry of Defense cut an historic ground deal. *Belfast Telegraph* [online]. 2012-10-09 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/gaa-and-ministry-of-defence-cut-an-historic-ground-deal-28871831.html>.

KILPATRICK, Chris. Kick politics out of football, says MLA over anthem row. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-05-04 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/kick-politics-out-of-sport-says-mla-over-anthem-row-29239530.html>.

KILPATRICK, Chris. Top football figure urges fans to focus on matters on the pitch at Irish Cup final as game marred over national anthem. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-05-01 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local->

[national/northern-ireland/top-football-figure-urges-fans-to-focus-on-matters-on-the-pitch-at-irish-cup-final-as-game-marred-over-national-anthem-29236235.html](http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/top-football-figure-urges-fans-to-focus-on-matters-on-the-pitch-at-irish-cup-final-as-game-marred-over-national-anthem-29236235.html).

MCADAM, Noel. New sports minister to restart plan for stadium. *Belfast Telegraph* [online]. 2009-07-24 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/new-sports-minister-to-restart-plan-for-stadium-28488321.html>.

MCDONALD, Henry. 100-year ban lifted on security forces. *The Observer* [online]. 2001-11-18 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/politics/2001/nov/18/uk.henrymcdonald>.

MCDONALD, Henry. Irish FA scraps 60-year-old ban on Sunday matches. *The Guardian* [online]. 2007-11-30 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/uk/2007/nov/30/northernireland.ireland>.

MCDONALD, Henry. Maze prison redevelopment gets green light. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-04-18 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/uk/2013/apr/18/maze-prison-redevelopment-green-light>.

MCNEILLY, Claire. Fresh bid to tackle Sunday football ban. *Belfast Telegraph* [online]. 2007-09-03 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/fresh-bid-to-tackle-sunday-football-ban-28062298.html>.

MCNEILLY, Claire. Man Utd star: blame IFA for my defection to Republic. *Belfast Telegraph* [online]. 2007-09-08 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/man-utd-star-blame-ifa-for-my-defection-to-republic-28062815.html>.

MCNEILLY, Claire. Own-goal headed off by IFA as man who changed its image avoids the jobs axe. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-05-22 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/owngoal-headed-off-by-ifa-as-man-who-changed-its-image-avoids-the-jobs-axe-29518488.html>.

Minister Poots at Newry GAA match. *BBC News* [online]. 2008-01-16 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/northern_ireland/gaelic_games/7190216.stm.

O'HAGAN, Sean. Belfast, divided in the name of peace. *The Observer* [online]. 2012-01-22 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/uk/2012/jan/22/peace-walls-troubles-belfast-feature>.

PA. Paul McVeigh urges Irish FA to make radical changes. *The Independent* [online]. 2011-11-25 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/sport/football/international/paul-mcveigh-urges-irish-fa-to-make-radical-changes-6267825.html>.

PA. Paul McVeigh urges Irish FA to make radical changes. *The Independent*. [online]. 2011-11-25 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z:

<http://www.independent.co.uk/sport/football/international/paul-mcveigh-urges-irish-fa-to-make-radical-changes-6267825.html>.

PA. Queen visits Croke Park stadium. *The Independent* [online]. 2011-05-18 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/queen-visits-croke-park-stadium-2285713.html>.

PORTER, John. DUP leader Peter Robinson praises GAA for role it has played in helping build peace in Northern Ireland. *Belfast Telegraph* [online]. 2013-10-18 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/dup-leader-peter-robinson-praises-gaa-for-role-it-has-played-in-helping-build-peace-in-northern-ireland-29669907.html>.

Project set to target sectarian problems in sport. *Belfast Telegraph* [online]. 2012-09-27 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/project-set-to-target-sectarian-problems-in-sport-28867603.html>.

Ronan Kerr murder: mourners gather for Tyrone funeral. *BBC News* [online]. 2011-04-06 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-12979656>.

ROWAN, Brian. Attack on PSNI GAA captain was all about timing. *Belfast Telegraph* [online]. 2010-01-09 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/attack-on-psni-gaa-captain-was-all-about-timing-28510346.html>.

RUTHERFORD, Adrian. Sinn Féin minister set for Northern Ireland match at Windsor Park. *Belfast Telegraph* [online]. 2011-08-10 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/sinn-fein-minister-set-for-northern-ireland-match-at-windsor-park-28644982.html>.

UK: The bitter divide. *BBC News* [online]. 1999-06-02 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/359039.stm.

Violence in Belfast after council votes to change Union flag policy. *BBC News* [online]. 2012-12-03 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-20587538>.

WHELAN, David. Never on Sunday? An unholy row kicks off over Northern Ireland's Euro 2016 tie. *Belfast Telegraph* [online]. 2014-02-25 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/never-on-sunday-an-unholy-row-kicks-off-over-northern-irelands-euro-2016-tie-30038413.html>.

YOUNG, Connla. GAA raising cash for Protestant church. *Belfast Telegraph* [online]. 2010-08-11 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/gaa-raising-cash-for-protestant-church-28552982.html>.

YOUNG, David. Stormont diary: DUP man watches GAA on television. *Belfast Telegraph* [online]. 2010-11-08 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z:

<http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/politics/stormont-diary-dup-man-watches-gaa-on-television-28569219.html>

b) Ostatní:

ACCESS RESEARCH KNOWLEDGE. *NI Life and Times Survey – 2009: MWATCH*. [online]. c2003 [cit. 2014-06-22]. Dostupné z: [http://www.ark.ac.uk/nilt/2009/Leisure Time and Sport/MWATCH.html](http://www.ark.ac.uk/nilt/2009/Leisure%20Time%20and%20Sport/MWATCH.html).

ACCESS RESEARCH KNOWLEDGE. *NI Life and Times Survey – 2009: OFTSPORT*. [online]. c2003 [cit. 2014-06-22]. Dostupné z: [http://www.ark.ac.uk/nilt/2009/Leisure Time and Sport/OFTSPORT.html](http://www.ark.ac.uk/nilt/2009/Leisure%20Time%20and%20Sport/OFTSPORT.html).

BOYD, Michael. *Brussels International Supporters Award 2006* [online]. 2006-09-06 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.irishfa.com/news/item/2430/brussels-international-supporters-award-2006/>.

CAS 2010/A/2071. *Irish Football Association v/ Football Association of Ireland, Daniel Kearns and FIFA*. 27. září 2010.

Celebrating 125. *Gaa history* [online]. [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.gaa.ie/about-the-gaa/gaa-history/celebrating-125/>.

DEPARTMENT FOR CULTURE, ARTS AND LEISURE. *Creating a Soccer Strategy for Northern Ireland: Report from the Advisory Panel to the Minister for Culture, Arts and Leisure*. 2001.

DEPARTMENT FOR EDUCATION NORTHERN IRELAND. *Integrated Schools* [online]. [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: http://www.deni.gov.uk/index/85-schools/10-types_of_school-nischools_pg/16-schools-integratedschools_pg.htm.

EUROPEAN COMMISSION. *Eurobarometer 72.3: Sport and Physical Activity*. March 2010. Dostupné z: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_334_en.pdf.

FIFA. *Northern Ireland* [online]. c1994-2014 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.fifa.com/associations/association=nir/index.html>.

GAA. *An Chomhdháil Bhliantúil 2013*. Dublin: GAA, 2014.

GAA. *An Chomhdháil Bhliantúil 2014*. Dublin: GAA, 2014.

GAA. *Official Guide – Part 1*. Dublin: Central Council of the GAA, 2014

GAA. *The GAA in Ulster. Cumann Lúthchleas Gael Uladh*. Ulster Council GAA, 2009.

IFA. *About the Irish FA*. [online]. c2014 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.irishfa.com/the-ifa/about-the-ifa>.

IFA. *Activity Report 2013-2014*.

IFA. *Economic Evaluation of the IFA's Football for All Project*. March 2012.

IFA. *European Commission praise Football for All* [online]. 2010-10-14 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.irishfa.com/the-ifa/community-relations/item/6024/european-commission-praise-football-for-all/>.

IFA. *We're not Brazil... We're Northern Ireland: The Irish Football Association Strategic Plan 2013/2018*.

INDEPENDENT COMMISSION FOR POLICING. *A new beginning: Policing in Northern Ireland*. Belfast, HMSO, 1999.

INFOREGIO. *Project of the Week: Football as a hook to promote peace and reconciliation in Northern Ireland* [online]. 2013-01-30 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/newsroom/detail.cfm?id=424&LAN=EN.

NORTHERN IRELAND ASSEMBLY. *Sectarianism and Sport in Northern Ireland*. Research Paper 26/01.

Official GAA Rulebook, 2001, s. 12. Cit. in: HASSAN, David. The Gaelic Athletic Association, Rule 21 and Police Reform in Northern Ireland. *Journal of Sport and Social Issues*, vol. 21, no. 1, s. 67.

PEACE PLAYERS INTERNATIONAL. *Northern Ireland* [online]. [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.peaceplayersintl.org/our-programs/northern-ireland>.

Spectator behaviour at sporting events. *NI direct* [online]. [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <http://www.nidirect.gov.uk/index/information-and-services/leisure-home-and-community/leisure-and-recreation/sport/spectators>.

THE IRISH FA. *IFA praise Belfast Celtic's return* [online]. 2010-07-08 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.irishfa.com/the-ifa/community-relations/item/5794/ifa-praise-belfast-celtics-return/>.

The Northern Ireland Peace Agreement, 1998.

Ulster GAA. *Community outreach* [online]. [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://ulster.gaa.ie/community/community-outreach/>.

UNIVERSITY OF BRIGHTON. *Football for peace*. [online]. c2013 [cit. 2014-06-22]. Dostupné z: <http://www.football4peace.eu/>.

2) Sekundární zdroje

a) Monografie:

ASSMANN, Aleida. *Cultural memory and Western civilization: functions, media, archives*. New York, Cambridge University Press, 2011.

ASSMANN, Jan. *Kultura a paměť: písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*. Praha: Prostor, 2001.

CRONIN, Mike. *Sport and nationalism in Ireland: Gaelic games, soccer and Irish identity since 1884*. Dublin: Four Courts Press Ltd., 1999.

HALBWACHS, Maurice. *Kolektivní paměť*. Sociologické nakladatelství: Praha, 2009.

JAMIESON, Teddy. *Whose Side Are You On? Sport, Troubles and Me*, London: Yellow Jersey Press, 2011.

NIC CRAITH, Máiréad. *Culture and identity politics in Northern Ireland*. Gordonsville, VA, USA: Palgrave, Macmillan, 2003.

OLICK, Jeffrey K., Vered VINITZKY-SEROUSSI a Daniel LEVY. *The Collective Memory Reader*. New York: Oxford University Press, 2011.

SEKOT, Aleš. *Sociologie sportu*. Brno: Masarykova univerzita, 2006.

SUGDEN, John P. a BAIRNER, Alan. *Sport, sectarianism and society in a divided Ireland*. Leicester: Leicester University Press, 1993.

ŠUBRT, Jiří. *Historické vědomí jako předmět badatelského zájmu: teorie a výzkum*. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, 2010.

WILSON, John a Karyn STAPLETON. *Devolution and Identity*. Aldershot, England: Ashgate, 2006.

b) Kapitoly v knihách:

ASSMANN, Jan. Communicative and Cultural Memory. In: A. ERLI, ed. *Cultural Memory Studies. An International and Interdisciplinary Handbook*. Berlin: Walter de Gruyter, 2008, s. 109-118.

BAIRNER, Alan a John SUGDEN. Sport in Divided Societies. In: SUGDEN, J. a A. BAIRNER, eds. *Sport in Divided Societies*. Oxford: Meyer & Meyer Sport, 2000, s. 1-12.

BAIRNER, Alan a Paul DARBY. Divided Sport in a Divided Society. In: SUGDEN, J. a A. BAIRNER, eds. *Sport in Divided Societies*. Oxford: Meyer & Meyer Sport, 2000, s. 51-72.

BAIRNER, Alan a Peter SHIRLOW. The Territorial Politics of Soccer in Northern Ireland. In: ARMSTRONG, G. a R. GIULIANOTTI, eds. *Football Cultures and Identities*. Basingstoke: Macmillan, 2000, s. 152-167.

CRONIN, Mike. More Than Just Hurling and Football: The GAA and its Other Activities. In: CRONIN, M., W. MURPHY a P. ROUSE, eds. *The Gaelic Athletic Association, 1884-2009*. Dublin; Portland, OR: Irish Academic Press, 2009, s. 221-236.

DARBY, Paul. Gaelic Games and the Irish Diaspora in the United States. In: CRONIN, M., W. MURPHY a P. ROUSE, eds. *The Gaelic Athletic Association, 1884-2009*. Dublin; Portland, OR: Irish Academic Press, 2009, s. 203-220.

DRULÁK, Petr. Úvod. In: P. DRULÁK, ed. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008, s. 9-28.

FULTON, Gareth. Northern Catholic fans of the Republic of Ireland soccer team. In: A. BAIRNER, ed. *Sport and the Irish: histories, identities, issues*. Dublin: University College Dublin Press, 2005, s. 140-156.

HASSAN, David. Sport, identity and Irish nationalism in Northern Ireland. In: A. BAIRNER, ed. *Sport and the Irish: histories, identities, issues*. Dublin: University College Dublin Press, 2005, s. 123-139.

HASSAN, David. The GAA in Ulster. In: CRONIN, M., W. MURPHY a P. ROUSE, eds. *The Gaelic Athletic Association, 1884-2009*. Dublin; Portland, OR: Irish Academic Press, 2009, s. 77-92.

HOLMES, Michael a David STOREY. Transferring national allegiance: cultural affinity or flag of convenience? In: GILCHRIST, P. a R. HOLDEN, eds. *The politics of sport: community, mobility, identity*. London: Routledge, 2012, s. 103-119.

KOŘAN, Michal. Jednopřípadová studie. In: DRULÁK, Petr, ed. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008, s. 29-61.

MAGEE, Jonathan. Football supportem, rivalry and Protestant fragmentation in Northern Ireland. In: A. BAIRNER, ed. *Sport and the Irish: histories, identities, issues*. Dublin: University College Dublin Press, 2005, s. 172-190.

MCANALLEN, Dónal. 'The Greatest Amateur Association in the World'? The GAA and Amateurism. In: CRONIN, M., W. MURPHY a P. ROUSE, eds. *The Gaelic Athletic Association, 1884-2009*. Dublin; Portland, OR: Irish Academic Press, 2009, s. 157-182.

Ó TUATHAIGH, Gearóid. The GAA as a Force in Irish Society: An Overview. In: CRONIN, M., W. MURPHY a P. ROUSE, eds. *The Gaelic Athletic Association, 1884-2009*. Dublin; Portland, OR: Irish Academic Press, 2009, s. 237-256.

SHIRLOW, Peter. Sport, Leisure and Territory in Belfast. *Sport and the Irish: histories, identities, issues*. Dublin: University College Dublin Press, 2005, s. 224-237.

SUGDEN, John. Sport and community relations in Northern Ireland and Israel. *Sport and the Irish: histories, identities, issues*. Dublin: University College Dublin Press, 2005, s. 238-251.

c) Časopisecké články:

ASSMANN, Jan. Collective Memory and Cultural Identity. *New German Critique*. 1995, č. 65, s. 125-133.

BAIRNER, Alan a Graham WALKER. Football Society and Northern Ireland: Linfield Football Club and the Case of Gerry Morgan. *Soccer and Society*. 2001, vol. 2, no. 1, s. 81-98.

BAIRNER, Alan. Inclusive Soccer – Exclusive Politics? Sports Policy in Northern Ireland and the Good Friday Agreement. *Sociology of Sport Journal*. 2004, vol. 21, č. 3, s. 270-286.

BAIRNER, Alan. The cultural politics of remembrance: sport, place and memory in Belfast and Berlin. *International Journal of Cultural Policy*. 2008, vol. 14, no. 4, p. 417-430.

CRONIN, Mike. Catholics and Sport in Northern Ireland: Exclusiveness or Inclusiveness? *International Sports Studies*. 2001, vol. 21, no. 1, s. 25-41.

CRONIN, Mike. Enshrined in Blood: The Naming of Gaelic Athletic Association Grounds and Clubs. *The Sports Historian*. 1998, vol. 18, no. 1, s. 90-104.

FULTON, Gareth a Alan BAIRNER. Sport, Space and National Identity in Ireland: The GAA, Croke Park and Rule 42. *Space and Polity*. 2007, vol. 11, č. 1, s. 55-74.

HASSAN, David a Philip O'KANE. Terrorism and the abnormality of sport in Northern Ireland. *International Review for the Sociology of Sport*. 2012, vol. 47, no. 3, s. 284-299.

HASSAN, David, Shane MCCULLOUGH a Elizabeth MORELAND. North or South? Darron Gibson and the issue of player eligibility within Irish soccer. *Soccer and Society*. 2009, vol. 10, no. 6, s. 740-753.

HASSAN, David. Still Hibernia Irredenta? The Gaelic Athletic Association, Northern Nationalists and Modern Ireland. *Culture, Sport, Society*. 2003, vol. 6, no. 1, 2003, s. 92-110.

HASSAN, David. A People Apart: Soccer, Identity and Irish Nationalists in Northern Ireland. *Soccer and Society*. 2002, vol. 3, no. 3, 2002, s. 65-83.

HASSAN, David. An Opportunity for a New Beginning: Soccer, Irish Nationalists and the Construction of a new Multi-Sports Stadium for Northern Ireland. *Soccer and Society*. 2006, vol. 7, no. 2-3, s. 339-352.

HASSAN, David. Governance and the Gaelic Athletic Association: time to move beyond the amateur ideal? *Soccer and Society*. 2010, vol. 11, č. 4, s. 414-427.

HASSAN, David. Sport, Identity, and the People of the Irish Borderlands. *New Hibernia Review*. 2006, vol. 10, no. 2, s. 26-43.

HASSAN, David. The Gaelic Athletic Association, Rule 21 and Police Reform in Northern Ireland. *Journal of Sport and Social Issues*. 2005, vol. 29, no. 1, s. 60-78.

HUNTER, John. Flying the Flag: Identities, the Nation and Sport. *Identities: Global Studies in Culture and Power*. 2003, vol. 10, č. 4, s. 409-425.

MCAULEY, James W. a Jonathan Tonge. Britishness (and Irishness) in Northern Ireland since the Good Friday Agreement. *Parliamentary Affairs*. 2010, vol. 63, no. 2, s. 266-285.

MCGEE, Darragh a Alan BAIRNER. Transcending the borders of Irish identity? Narratives of northern nationalist footballers in Northern Ireland. *International Review for the Sociology of Sport*. 2011, vol. 46, no. 4, s. 436-455.

MULDOON, Orla T., Karen TREW, Jennifer TODD, Nathalie ROUGIER a Katrina MCLOUGHLIN. Religious and National Identity after the Belfast Good Friday Agreement. *Political Psychology*. 2007, vol. 28, no. 1, s. 89-103.

NÍ LAOIRE, Caitríona. Discourses of nation among migrants from Northern Ireland: Irishness, Britishness and the spaces in-between. *Scottish Geographical Journal*. 2002, vol. 118, no. 3, s. 183-199.

NORA, Pierre. Mezi paměti a historií. *Politika paměti (Antologie francouzských společenských věd)*. *Cahiers du CEFRES*. Vol. 13, 1998, s. 7-29.

ODELL, John S. Case Study Methods in International Political Economy. *International Studies Perspectives*. 2001, vol. 2, č. 2, s. 161-176.

ROLSTON, Bill. 'Trying to reach the present through the past': Murals and Memory in Northern Ireland. *Crime, Media, Culture*. 2010, vol. 6, no. 3, s. 285-307.

ŠUBRT, Jiří a Štěpánka PFEIFEROVÁ. Kolektivní paměť jako předmět historicko-sociologického bádání. *Historická sociologie*. 2010, č. 1, s. 9-28.

WARD, Tony. Sport and National Identity. *Sport and Society*. 2009, vol. 10, no. 5, s. 518-531.

d) Ostatní:

WALSH, Dawn. *Split allegiances, soccer and sectarianism: Is the FAI creating soccer sectarianism in Northern Ireland?* Working Paper Series n°1: Sport, Conflict, and Reconciliation, 2012.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Vlajky fotbalové reprezentace Severního Irska

Příloha č. 2: Ukázky textů popěveků fotbalových fanoušků Severního Irska

Přílohy

Příloha č. 1: Vlajky fotbalové reprezentace Severního Irska

Původní vlajka reprezentace Severního Irska. Zdroj: THE WORLD OF FLAGS. Red Hand of Ulster Flag [online]. © 2014 [staž. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.worldoflags.co.uk/index.php?app=gbu0&ns=prodshow&ref=5ftby8ftGiantRedHandofUlster>.

Nová vlajka reprezentace se symbolem IFA (včetně trojlístků) vlevo a s rudou rukou Ulsteru napravo. Zdroj: ROYAL FLAGS. Northern Ireland football green flags [online]. © 2012-2014 [staž. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.royal-flags.co.uk/northern-ireland-football-green-flag-1911.html>.

Příloha č. 2: Ukázky textů popěveků fotbalových fanoušků Severního Irska

The Billy Boys:

*Hello, hello, we are the Billy boys,
Hello, hello, you'll know us by our noise,
We're up to our knees in Fenian blood,
Surrender or you'll die,
For we are the Brigton Derry boys.*

Zdroj: UK: The bitter divide. *BBC News* [online]. 1999-06-02 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/359039.stm.

We're not Brazil, We're Northern Ireland

*Oh my eyes have seen the glory of Espana '82,
When little Northern Ireland showed the world what we could do,
Now Lawrie is our leader and we're coming after you,
And that is why we sing...*

[Refrén:]

*We're not Brazil, We're Northern Ireland,
We're not Brazil, We're Northern Ireland,
We're not Brazil, We're Northern Ireland,
But it's all the same to me.*

*We meet the Turks, Italians and the mighty Germans too,
The French, the Dutch, our Southern friends all know what we can do,
And if you know our history you know it could be you,
And that is why we sing...*

[Refrén]

*Oh I was only little when my father said to me,
C'mon we'll go to Windsor, cheer the boys in emerald green,
They're the greatest little country that the world has ever seen,
And this is what he said...*

[Refrén]

*The Englishmen came over in the year 2005,
But little did they know that we had planned a wee surprise,
Sir David scored the winner and the Windsor park went wild,
And this is what we sang...*

[Refrén]

Zdroj: We're Not Brazil We're Northern Ireland (With Lyrics) HQ. In: *Youtube* [online]. 11.10.2010 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=O6ia9drgL7s>. Kanál uživatele RaydarUK.